

[Erlendsson]

ham fra at tage de store doser, men giver ham mindre og mindre doser hver dag, indtil han efter en langvarig aftrapning er blevet i stand til at klare sig uden narkotika. Ikke at bruge den lejlighed, man har, når man har indsat en narkokriminel, til at hjælpe ham ud af hans narkomani, det synes jeg er meget, meget forkasteligt. Inden han er kommet så langt, at det hårde pres på ham for at fortsætte med at tage hårde stoffer er afhjulpet, er han ikke tilgængelig for den resocialisering, som naturligvis skal følge bagefter. Men uden starten, uden den lægelige, langvarige, humane aftrapning kommer man ingen vegne med narkomanerne, så kan de bare fortsætte, så kan de bare dø, så kan de bare ligge og flyde rundt omkring. Det er det, justitsministeren vil.

Jimmy Stahr (S):

Den dagsorden, som er foreslået af hr. Voigt, dækker i store træk det indlæg, både ministeren og jeg er kommet med, og vi har ikke noget imod at stemme for den.

I det ligger ikke nogen accept af de forslag, som bl. a. er kommet her under debatten fra hr. Knud Linds side.

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Det er kun for en ordens skyld, at jeg tager ordet igen for at gøre hr. Erlendsson opmærksom på, at det ikke er rimeligt at sige her fra talerstolen, at jeg ikke har til hensigt at ville være med til at tilbyde behandling til narkomaner. I min afsluttende bemærkning sagde jeg, at i næste fase må det være en opgave for folketinget at være medvirkende til, at vi får bedre behandlingsmuligheder for indsatte narkomaner, bedre og humane behandlingsmetoder. Det, jeg tager afstand fra, er det, som hr. Erlendsson gang på gang har gjort sig til talsmand for, nemlig de tvangsmæssige foranstaltninger, men det er noget andet.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

Hvad kalder justitsministeren indsættelsen af en narkokriminel i Nyborg statsfængsel? Er det ikke en tvangsmæssig foranstaltning – en tvangsmæssig foranstaltning, som kan udnyttes til det gode?

Jeg vil gøre opmærksom på, at i den revisionsbetænkning, som jeg allerede har omtalt, står der på side 7, at i 1971 foreslog justitsministeriet en særlig behandlingsafdeling i ungdomsfængslet i Nyborg. Jeg vil gerne spørge justitsministeren, om man har gode erfaringer fra denne behandlingsafdeling – eller om den aldrig er blevet til noget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Voigt (FP) (se foran)

vedtoges enstemmigt med 110 stemmer; 14 stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Forespørgsel til justitsministeren:

Forespørgsel af Ebba Strange (SF) og Lis Starcke (DR):

»Hvilke overvejelser har justitsministeren i forbindelse med fremsættelsen af aktstykke nr. 20, 1980, til finansudvalget gjort sig om at afløse en del af fængselsstraffene med andre former for kriminalforsorg, og hvorledes indgår muligheden for resocialisering af indsatte i justitsministerens overvejelser?«

(Forespørgsel nr. 10. Anmeldt 16/10 80. Fremme af forespørgslen vedtaget 22/10 80).

Forhandling

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Så har vi desværre kun denne ene forespørgsel tilbage i dag. Taletiden for ordførerne er aftalt til 10 minutter i første omgang og 5 minutter i anden omgang.

Ebba Strange (SF):

I årene fra 1975 til 1976 skete der et fald i antallet af fængselsafsonere. Det medførte, at der kunne lukkes et antal celler og et antal afsnit rundt omkring i fængslerne.

Omtrent på samme tid nedsatte justitsministeriet en arbejdsgruppe, der skulle undersøge mulighederne for alternativer til fængselsstraf. Denne arbejdsgruppe færdiggjorde i 1977 en betænkning om alternativer. Denne

[Ebba Strange]

betænkning er der ikke sket videre med før i dette efterår, hvor justitsministeren har bedt straffelovrådet om en udtalelse om en del af denne betænkning. Dette sker omtrent samtidig med, at justitsministeren fremsender aktstykke nr. 20 til folketingets finansudvalg med anmodning om tilslutning til, at kriminalforsorgen får en ekstrabevilling på 9 mill. kr. i 1980 og yderligere 34,5 mill. kr. årligt fra 1981 til udvidelse af fængselskapaciteten med 400 pladser.

I forbindelse med behandlingen af aktstykket har finansudvalget stillet og fået svar på en række spørgsmål om baggrunden for anmodningen. Forespørgerne har imidlertid fundet, at spørgsmålet om, hvorvidt det er rigtigt at løse problemet med den såkaldte fangepukkel gennem åbning af nye fængselspladser, er en sag af så vidtgående og principiel betydning, at det ikke er rimeligt at lade finansudvalget afgøre sagen alene.

Vi mener, at det ville være mere rimeligt, om justitsministeren havde fundet andre løsninger på problemet med ventelister til fængslerne ud fra et grundlæggende synspunkt om fængselsstraffens skadelighed. Derfor har vi rejst denne forespørgsel i dag.

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg har som nævnt af fru Ebba Strange den 7. oktober 1980 ansøgt folketingets finansudvalg om en bevilling, der vil gøre det muligt midlertidigt, det vil sige for en periode af formentlig knap 2 år, at genåbne 400 af de pladser i kriminalforsorgens afsoningsanstalter, der blev nedlagt i 1975-76 i forbindelse med et kraftigt fald, som indtrådte i kriminaliteten dengang, i antallet af dømte og ikke mindst i de gennemsnitlige daglige antal i belægget af indsatte.

Nu har fru Ebba Strange og fru Lis Starcke under henvisning til ansøgningen til finansudvalget stillet denne forespørgsel til mig om, hvilke tanker jeg har gjort mig om mulighederne for at afløse en del af frihedsstraffene med andre foranstaltninger. Derudover ønsker man gerne belyst, hvordan mulighederne for resocialisering af indsatte indgår i overvejelserne.

Indledningsvis vil jeg gerne sige, at jeg er enig med forespørgerne i, at det umiddelbart kan se ejendommeligt ud at foreslå en udvidelse af fængselskapaciteten. Dels befinder vi

os i en tid, hvor alle må spænde livremmen ind og spare, også på offentlige udgifter, dels er det rigtigt og nødvendigt ud fra flere synspunkter, at bestræbelserne på længere sigt må gå i retning af at gennemføre en begrænsning i anvendelsen af frihedsstraf. Jeg finder det derfor helt naturligt og rimeligt, at der nu spørges, om man ikke ved at gennemføre alternativer til frihedsstraf kan undgå en udvidelse af kriminalforsorgens kapacitet.

Jeg har naturligvis også gjort mig overvejelser af denne art, inden bevillingsansøgningen blev fremsendt til finansudvalget. Jeg er glad for denne lejlighed til at give en redegørelse i tinget for baggrunden for, at jeg er nået til den konklusion, at en løsning af kriminalforsorgens nuværende meget store og meget akutte kapacitetsproblemer kræver genåbning for en tid af de 400 pladser.

Jeg vil senere i mit indlæg sige lidt mere om bevillingsansøgningen, men jeg vil gerne allerede her fremhæve, at formålet med en genåbning af de 400 pladser alene er dels at imødegå en yderligere stigning i antallet af personer, som på fri fod afventer indkaldelse til afsoning, dels at give mulighed for over en 1-2-årig periode ved en meget intensiv udnyttelse af den forøgede kapacitet at nedbringe den såkaldte venterpukkel, der i dag har et helt uacceptabelt niveau, til et mere normalt. Ansøgningen er således på ingen måde udtryk for en strammere kriminalpolitisk linje eller for, at der ikke fortsat skal arbejdes stærkt både for og med andre midler til at gribe ind over for lovovertrædere end ved at lade dem afsone en fængsels- eller hæftedom.

Spørgsmålet om den fremtidige udformning af det strafferetlige sanktionssystem, herunder alternativer til frihedsstraf, drøftes for tiden i straffelovrådet. Straffelovrådets arbejdsopgave angår meget vanskelige spørgsmål og er samtidig meget omfattende, som jeg senere kort vil beskrive. En samlet betænkning fra rådet kan derfor først forventes at foreligge i løbet af 1981-82. På denne baggrund er der i bevillingsansøgningen lagt op til, at der allerede i løbet af 1982 skal ske en fornyet vurdering af det samlede behov for institutionskapacitet under kriminalforsorgen.

Drøftelserne i straffelovrådet finder sted bl. a. på grundlag af betænkningen fra 1977 om alternativer til frihedsstraf. I denne be-

[Justitsministeren]

tænkning, der har karakter af et debatoplæg, fremlægges der bl. a. forslag om som nye alternativer til frihedsstraf at indføre samfundstjeneste samt nat- og weekendfængsel. Herudover foreslås det i betænkningen at overveje en udvidet anvendelse af prøveløsladelse. Rådet vil givetvis også vurdere anvendelsen af de alternativer til frihedsstraf, der i dag anvendes: tiltalefrafald, betingede domme og bøder.

Straffelovrådet overvejer også i sin samlede vurdering, om de strafferammer, vi har for visse forbrydelser, navnlig berigelsesforbrydelser, er lige så rigtige i dag, som de var, dengang de blev fastsat i lovgivningen, ligesom man vurderer, om strafudmålingen, de straffe, som domstolene giver for forskellige forbrydelser, i dag kan siges at være rigtige på disse områder. Resultatet af hele denne meget store samlede vurdering af vort straffesystem skulle gerne give grundlag for en række forandringer og forbedringer i vor behandling af lovovertrædere.

Et par ord om nat- og weekendfængsel. Formålet med nat- og weekendfængsel er, at de dømte kun skal være fængslede i fritiden. Herved formindskes de skadelige virkninger af straffen både i forhold til arbejdsplads og til familie. Straffelovrådet har foreløbig i et høringsnotat over betænkningen om alternativer til frihedsstraf givet tilslutning til dette sigte. Jeg vil finde det meget værdifuldt, hvis man til sin tid kan indføre fritidsfængsel under en eller anden form for en del af dem, der ellers må afsone deres straf på den måde, vi normalt anvender i dag.

Men der er nok grund til, nu da anledningen til diskussionen er kapacitetsproblemerne i fængselsvæsenet, at understrege, at disse to former, weekendfængsel og natfængsel, ikke vil kunne få nogen væsentlig kapacitetsmæssig betydning for kriminalforsorgen. Pladsen skal stadig væk være til rådighed, men den bliver billigere i drift.

I betænkningen om alternativer til frihedsstraf peges der særlig på den betydelige virkning på fængselsbelægget, som vil være en følge af en udvidet anvendelse af prøveløsladelse. Under straffelovrådets foreløbige drøftelser har der været sympati for en udvidelse af adgangen til prøveløsladelse, men under rådets høring over alternativbetænkningen har der fra flere sider været rejst en

del kritik af tankerne om at udvide mulighederne for prøveløsladelse.

Der har også været rejst et principielt spørgsmål, nemlig om fuldstændig at afskaffe prøveløsladelsesinstituttet, vel først og fremmest ud fra den betragtning, at når man har en ret fast praksis om prøveløsladelse, efter at 2/3 af straffen er udstået for langt de fleste af de indsatte, så kunne noget tale for, at man idømte tilsvarende kortere straffe, der så til gengæld for alle eller for de fleste skulle afsones fuldt ud. Men der kan sandelig også føres gode og stærke argumenter frem for at bevare løsladelsesinstituttet.

Disse og flere andre store, principielle spørgsmål overvejes i straffelovrådet. Det vil derfor ikke være hensigtsmæssigt at tage stilling til spørgsmålene f. eks. vedrørende udvidet anvendelse af prøveløsladelse, førend betænkningen foreligger.

Der har i den danske debat og også i straffelovrådet været en positiv interesse for alternativbetænkningens forslag om samfundstjeneste. Denne sanktion består først og fremmest i, at den dømte, hvis han samtykker, pålægges en pligt til i sin fritid at udføre samfundsnyttigt arbejde uden løn. Sanktionen kendes bl. a. i England, hvor den blev indført efter en lokalt begrænset forsøgsordning. Vi savner imidlertid et nærmere erfaringsgrundlag for, hvordan samfundstjeneste vil kunne virke under danske forhold, og derfor har straffelovrådet, som det blev sagt af repræsentanten for forespørgerne, på justitsministeriets foranledning for nylig afgivet en indstilling til justitsministeriet om, at der bør gennemføres en forsøgsordning med samfundstjeneste i København.

Jeg har i et samråd i retsudvalget den 30. oktober haft lejlighed til nærmere at redegøre for denne indstilling, og der var under drøftelserne i retsudvalget en positiv holdning til forslaget om en forsøgsordning. Jeg er på denne baggrund indstillet på snarest at søge en forsøgsordning gennemført i København. Der skal imidlertid gennemføres en række forhandlinger med de faglige organisationer og med de institutioner og organisationer, der kunne tænkes at skulle være med i ordningen, før forsøget skal startes. Der er også problemer, der skal vurderes nærmere i kriminalforsorgen og andre steder, og forsøget vil derfor tidligst kunne påbegyndes i løbet

[Justitsministeren]

af foråret 1981. Vi må regne med, at forberedelsesarbejderne vil tage 4-5 måneder.

Gennemførelsen af en sådan forsøgsordning vil heller ikke umiddelbart have nogen nævneværdig virkning på belægningen i fængsler og andre afsoningssteder. Forsøget vil imidlertid, når det er afsluttet, kunne give et bedre grundlag for vurderingen af forslaget om at indføre samfundstjeneste som strafferetlig sanktion som en fast del af vort system.

Under drøftelserne i retsudvalget blev der i øvrigt fra flere sider stillet et forslag om også at lave et forsøg i en helt anden del af landet. Jeg er ved at undersøge mulighederne herfor. Jeg tror, der er en chance, og det vil i så fald kunne blive gennemført en lille smule forsinket og forskudt tidsmæssigt i forhold til et forsøg i Københavnsområdet.

Men som det er fremgået, er det efter min opfattelse rigtigst at afvente straffelovrådets nærmere vurdering af de foreslåede alternativer til frihedsstraf og herunder gennemførelse af forsøgsordningen med samfundstjeneste, altså de videregående arbejder med samfundstjenesten.

Så må jeg desværre konkludere, at vi ikke kan vente hurtige og store bidrag fra de alternative straffereformer til en løsning af vore fængslers meget store og akutte kapacitetsproblemer. Som jeg tidligere har nævnt, fremgår det af min ansøgning til folketingets finansudvalg, at justitsministeriet allerede i 1982 i forbindelse med finanslovsforslaget for 1983 ville vurdere kriminalforsorgens personalebehov i lyset af kriminalitetsudviklingen og kommende omlægninger af sanktionssystemet. Det vil således til den tid være muligt samlet at vurdere mulighederne for at begrænse anvendelsen af frihedsstraf såvel med hensyn til alternativ frihedsstraf som med hensyn til sanktionsanvendelsen inden for de enkelte områder.

Så vil jeg gerne vende tilbage til ansøgningen til finansudvalget. Den vedrører som sagt et beløb, som vil gøre det muligt at genåbne ca. 400 pladser, som blev nedlagt i 1975-76. Baggrunden for nedlæggelsen var i sin tid, at antallet af anmeldte straffelovsovertrædelser, som i perioden 1960-74 var steget fra ca. 132.000 årligt til ca. 325.000 årligt, i 1975 og 1976 faldt stærkt. Både som følge af dette fald og formentlig også som følge af ændringer i sanktionsmønsteret i den

første halvdel af 1970erne indtrådte der i 1975-76 et kraftigt fald i de gennemsnitlige belæg af indsatte i kriminalforsorgens afsoningsanstalter; hvor belægget i 1974 havde været knap 3.500 personer, var det i 1976 kun knap 3.000 personer, og i 1977 faldt det yderligere til under 2.800 personer. Men det har vist sig, at faldet i kriminaliteten og dermed faldet i de gennemsnitlige daglige belæg ikke har været så konstant, som man i 1975-76 håbede på. Der er tværtimod indtrådt en meget betydelig stigning i kriminaliteten, og det skønnes, at antallet af anmeldte straffelovsovertrædelser i 1980 vil være på ca. 380.000, altså langt over de anmeldelsestal, som man kendte til inden lukningen af de 400 pladser.

Den begrænsning i kapaciteten, som blev gennemført for 4-5 år siden, har betydet, at kriminalforsorgen ikke har haft mulighed for at opsuge stigningen i antallet af dømte, og i dag er forholdene således, at omkring 7.600 dømte - og dette tal er fortsat stigende - venter på at kunne komme til at afsone deres straf. Den gennemsnitlige ventetid for afsoning af fængselsstraffe er i dag 1 år og stigende. Ventetiden for hæfteventerne er noget lavere. Denne situation og udviklingen i den er efter min opfattelse så uholdbar, at det er nødvendigt nu at tilføre kriminalforsorgen sådanne ressourcer, at kapaciteten tilpasses stigningen i antallet af dømte. Formålet med udvidelsen af kapaciteten er som tidligere nævnt dels at imødegå en yderligere stigning i antallet af ventere, dels at åbne mulighed for over en 1-2-årig periode ved en meget intensiv udnyttelse af den forøgede kapacitet at nedbringe den nuværende venterpukkel til et normalt niveau. De nuværende forhold er som sagt uholdbare. Ikke alene strider de meget lange ventetider for strafafsoning imod hensynet til retshåndhævelsen og den almindelige retsbevidsthed. Ventetiderne er også urimelige over for de dømte, som i meget lang tid må gå i uvished om, hvornår deres straf kan afsones.

Den nuværende overbelægning gør det også vanskeligt at tage hensyn til de dømtes egne ønsker om afsoningstidspunkt og -sted. Hertil kommer, at overbelægningen også har uheldige virkninger for kriminalforsorgens muligheder for at give afsoningen et fornuftigt indhold og for at give de indsatte rimelige forhold.

[Justitsministeren]

Jeg håber meget, at tilstrækkelig mange vil være enige med mig i, at de øjeblikkelige problemer må løses igennem en udvidelse af kapaciteten i anstalterne og arresthusene.

Jeg vil gerne føje til, at istandsættelsesomkostningerne, og materielanskaffelserne ved at genåbne pladserne er forholdsvis beskedne. Vi har jo bygningerne med de lokaler og tekniske installationer, der skal til.

Det vil heller ikke give personalemæssige problemer, den dag man igen kan begrænse kapaciteten. Den ansøgte forøgelse af personalet svarer til mindre end et års normal afgang.

Denne midlertidige løsning vil gøre det muligt at fortsætte det meget vigtige arbejde med de reformer, der sigter mod at forebygge forbrydelser, at begrænse brugen af frihedsstraf og at begrænse frihedsstraffens negative virkning i de tilfælde, hvor det også i fremtiden vil være nødvendigt at anvende frihedsstraf.

Det er vigtigt, for det er klart, at man ikke ved udvidelsen af fængselskapaciteten har løst de kriminalpolitiske problemer på en hensigtsmæssig måde. Det er regeringens politik, at man bør forebygge fremfor at straffe. Det er også regeringens erklærede politik, at man skal begrænse anvendelsen af frihedsstraffe så meget som muligt, så langt som det er foreneligt med retsopfattelsen i det danske samfund og foreneligt med den stigning, der er i visse former for grov og hård kriminalitet.

Jimmy Stahr (S):

Der er vel næppe mange i dette folketing, der egentlig synes, det er særlig lønsomt at bygge fængsler. For de fleste af os er fængsler eller udvidelser deraf et nødvendigt onde, og en meget stor del af os vil gerne bytte frihedsstraffe ud med andre sanktioner, som kunne have en mere langtrækkende positiv virkning.

Set med international målestok har vi gennem det sidste århundrede forsøgt i Danmark at indføre mere humane straffereformer, og det er vel at mærke gennemført af justitsministre fra både venstre, konservative, radikale og socialdemokratiet, og jeg er faktisk ikke i tvivl om, at eventuelle justitsministre fra andre af dette tings partier også ville have samme indstilling.

Jeg synes også bl.a. i retsudvalget at kunne spore en positiv stemning over for overvejelser, der går i retning af alternative sanktioner, men alle ændringer kan ikke ske lige hurtigt, og den befolkning, der sammensætter dette ting, vil hele tiden være på forskellige stadier af disposition for ændringer i sanktionssystemet.

Når vi taler om alternativ frihedsstraf, er det derfor nødvendigt dels med en omhyggelig forberedelse og forsøg, dels må vi have tid til at diskutere disse eventuelle ændringer med befolkningen, og ikke mindst må vi forberede befolkningen på ændringerne.

Der foreligger som bekendt en betænkning om alternativer til frihedsstraf, men skønt den nu har 3 år på bagen, har der ikke, bortset lige fra starten, været nogen særlig debat om den. Man kunne måske deraf udlede, at den var almindeligt accepteret, men mere sandsynligt er det nok, at de fleste ikke har taget stilling til den. Den har været til diskussion i straffelovrådet, men man kan jo ikke just beskyldte dette råd for at være et højere organ for popularisering, og må jeg så skynde mig at sige, at det er heller ikke rådets opgave, så der er altså ikke nogen kritik i det. Men derfor er det nyttigt, at bl.a. folketingsmedlemmer påtager sig rollen som formidlere og får sat gang i debatten.

Nu skal jeg ikke endnu en gang gennemgå de enkelte løsningsmuligheder, der er indeholdt i betænkningen, ej heller den indstilling og anbefaling, der er kommet vedrørende samfundstjenesten. Det har justitsministeren været inde på.

I socialdemokratiet er vi vedrørende samfundstjenesten indstillet på at godkende et forsøg eller måske allerhelst flere forsøg, idet jeg mener, at bl.a. et område uden for København også kunne tages med, hvis det er muligt. Det er blevet oplyst, at justitsministeren arbejder videre med disse tanker, og det er vi tilfredse med.

Jeg har også med stor interesse læst den kritiske pjece, som foreningen KRIM har udgivet for nylig. Der er nogle synspunkter i den pjece, som afgjort bør indgå i debatten om alternativer til frihedsstraf. KRIM konkluderer bl.a., at man hellere bør nedsætte frihedsstraffene generelt. Jeg kan godt et stykke af vejen være enig i den konklusion, og det bør også være med i den videre diskussion. Indstillingen er for øvrigt i tråd med

[Jimmy Stahr]

socialdemokratiets generelle holdning til frihedsstraf. Jeg ville gerne have, at vi bl.a. diskuterer rammene omkring berigelsesforbrydelser i forhold til f.eks. voldsforbrydelser.

På den baggrund kan det selvfølgelig synes bagvendt, at vi alligevel støtter justitsministerens aktstykke nr. 20, som altså giver mulighed for at åbne fængselsceller. Det er nu ikke så bagvendt endda. Som jeg sagde før, er alternativer til frihedsstraffe ikke noget, der kan indføres fra den ene dag til den anden. Selv meget optimistisk må vi regne med, at der vil gå en 2-3 år, før virkningerne af selv de mest vidtgående ændringer vil begynde at vise sig, og selv efter disse år vil der næppe vise sig et drastisk fald i antallet af indsatte. Man må nok nærmere forestille sig noget, der ligner en jævnt faldende kurve. Det betyder, at der kan gå op til 4 år, før der bliver tale om, at fængselsafdelinger eventuelt kan lukkes. Derfor er det i den aktuelle situation nødvendigt med de udvidelser, som justitsministeren har ansøgt finansudvalget om. Jeg skal nøjes med at nævne to væsentlige grunde.

For det første er der i øjeblikket et pres på fængsler og arresthuse, som både for de ansatte og for de indsatte er ret problematisk. Ingen af os, der har besøgt anstalterne, har kunnet undgå at mærke det pres.

For det andet, og det er måske nok så vigtigt, er det i mange tilfælde en ekstra straf for de dømte, at de i stedet for at kunne få deres dom overstået må gå og vente i månedsvis. Det er en ringe trøst for dem, at vi ad åre indfører nogle alternativer til frihedsstraf. Der er jo ikke tale om, at vi efter ministerens ansøgning bygger anstalter, bygger nye fængsler, der vil være ubrugelige om få år. Der er primært tale om nogle ansættelser og uddannelsesinitiativer, som ikke er tabt på gulvet, selv om vi senere laver reformer.

Jeg synes ikke mindst, at hensynet til de allerede dømte må veje meget tungt i denne sag, og jeg skal derfor udtale socialdemokratiets støtte til aktstykket.

Nathalie Lind (V):

Justitsministeren har ansøgt finansudvalget om udvidelse af antallet af fængselsfunktionærer og om åbning af arresthuse og nogle tidligere nedlagte fængselsafdelinger, fordi

der som bekendt er et betydeligt antal mennesker, der i øjeblikket venter på afsoning, hvoraf hovedparten jo er dem, der er dømt for spirituskørsel.

Denne ansøgning har så socialistisk folkeparti og Danmarks retsforbund benyttet til at rejse den forespørgsel, vi behandler i dag. De spørger for det første helt generelt, hvilke tanker ministeren har gjort sig om at afløse en del af fængselsstraffene med andre former for kriminalforsorg, og for det andet, hvorledes muligheden for resocialisering af de indsatte indgår i overvejelserne.

Må jeg om venstres holdning til dette sige: vore medlemmer af finansudvalget vil behandle aktstykket og vil søge at finde frem til den løsning, man økonomisk og i øvrigt finder er mest rigtig, for at man kan komme det alvorlige ventetidsproblem, som vi erkender der er, til livs. Derfor er det ikke min agt her i dag at gå nærmere ind på denne side af sagen. Egentlig underer det mig lidt, at de to partier benytter denne lejlighed til at starte en kriminalpolitisk debat, for jeg kan ikke se, at der er noget nyt materiale eller nye oplysninger, som folkettinget har, som grundlag for en sådan debat.

Vi har f.eks. ikke de oplysninger, der skal til, for at vi virkelig kan vurdere, om samfundstjeneste f.eks. skal indføres som et nyt element i dansk strafferetspleje. Vi fik ganske vist for nylig, for vel tre uger siden, en rapport fra justitsministeren udarbejdet af en arbejdsgruppe, som straffelovrådet principielt erklærer sig indforstået med. Vi har haft et samråd, som det også blev sagt, om denne sag.

Men for at der ingen misforståelser skal være, vil jeg meget gerne klart have sagt, at jeg i hvert fald tydeligt har givet udtryk for, at vi ikke kan tage stilling på det foreliggende grundlag til denne arbejdsgruppes betænkning og heller ikke til en forsøgsordning. Jeg hørte ministeren sige nu, at der i retsudvalget var en positiv holdning, og så kan ministeren jo vurdere det mere eller mindre positivt, det vil denne debat vel også nok afsløre lidt om. Jeg vil bare sige, at mens jeg under den forrige debat ligesom lidt stærkt måske sagde, at justitsministeren havde brugt alt for lang tid til høring, så får vi altså her præsenteret en rapport, som ikke har været ude til bedømmelse i øvrigt, det siger ministeren også nu selv, hverken hos organisatio-

[Nathalie Lind]

ner eller andre, der i givet fald skulle modtage de mennesker, der måtte blive idømt samfundstjeneste. Man har heller ikke hørt, hvad domstolene siger osv.

Jeg mener altså, det er et helt ufuldstændigt materiale, der foreligger her, og når ministeren bagefter til pressen udtalte det samme som i dag, at der altså var en positiv indstilling i retsudvalget, så gælder det ikke for mig og for mit partis vedkommende. Vi er altid åbne over for at diskutere noget, men hvis man ikke har de nødvendige oplysninger, er det ikke forsvarligt at tage stilling.

Jeg mener også, at det er så principielt at starte en sådan forsøgsordning, også af hensyn til andre, der ikke kan komme ind under det, at det kræver en længere debat her i tinget, ikke blot et samråd i retsudvalget.

Men jeg vil godt sige et par principielle ting om samfundstjeneste. Umiddelbart kan det forekomme tiltalende, at den, der har forbrudt sig, skal udføre et stykke arbejde og dermed på en vis måde være med til at betale sin gæld tilbage til samfundet. Men det, der bliver svært, er jo at finde ordninger, der har en sådan pønål karakter, at det dels af den dømte opfattes som en straf – at det har en præventiv virkning, for jeg tilhører altså den gruppe, der mener, at straffens eksistens i sig selv har betydning som et forebyggende moment – dels også, at det af befolkningen opfattes som en rimelig reaktion på lovovertrædelsen.

Når man tænker på, hvordan domspraksis er i dag, kan man jo da – hvad jeg synes er fuldstændig rigtigt – for yngre og også for ældre begynde med et tiltalefrafald, man kan give betinget dom og så efterhånden ubetinget frihedsstraf, og det er berigelsesforbrydelser, det her tænkes anvendt på, så tænker man sig altså, at de, der ellers ville blive idømt frihedsstraffe fra 6 til 8 måneder, i stedet for skulle udføre samfundstjeneste af en varighed, er det skitseret, fra 40 til 200 timer om året.

Jeg tror, at det er afgørende i denne sammenhæng, at vi, når vi har fået nærmere oplysninger, som jeg mener vi absolut har brug for – og hvis vi da efter at have vurderet dem er positive over for at gå i gang med dette – skal være opmærksom på og overveje, at vi ikke instituerer ordninger, som ikke er i overensstemmelse med befolkningens retsfølelse.

Personlig er jeg altid lidt på vagt, hvis man, når man står over for et konkret problem som f. eks. nu, at man ikke har tilstrækkelig kapacitet inden for fængselsvæsenet, da forsøger at komme med nogle løsninger, som ser enkle ud, men måske indeholder andre komplikationer. Det mener jeg ikke om ministeren, for ministeren siger jo klart, at alternativerne løser det ikke, men det må være over for forslagsstillerne, jeg nævner dette.

Det, jeg tænker på, er, at der efter en meget principiel debat, vi havde i begyndelsen af 1970'erne, om at få et mindre belæg i fængslerne kom en betænkning med forslag om ned- og afkriminalisering.

Nu sagde den socialdemokratiske ordfører for elskværdigt og rigtigt, at lykkeligvis har de forskellige partier her i tinget jo stort set været enige om både de straffelovsændringer og den kriminalpolitik, der har været gennemført. Men jeg vil da gerne pege på, at her lykkedes det at bremse nogle forslag – i hvert fald var vi ikke indforstået – om, at man for at have færre til at afsone skulle ned- og afkriminalisere visse hidtil med straf belagte forbrydelser.

Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi anlægger en klar linje her. På den ene side må vi lægge op til en vurdering af – og det vil jo ske i finansudvalget – om man synes, at fængselsvæsenet fungerer økonomisk og rimeligt. Hvis man vurderer dette positivt, må der også bevilges de midler, der skal til. På den anden side – og det er her, jeg vil trække skillelinjen – er vi tilhængere af den kriminalpolitiske betragtning: hvilke former for straffe er det rigtigt at anvende ud fra både special- og generalpræventive hensyn og ud fra befolkningens retsfølelse? Dette sidste er efter min mening et dybt alvorligt spørgsmål, som man måske ikke altid tager nok med ind i overvejelserne.

Jeg skal til slut blot sige, at jeg beklager, at dette udspil som det første vedrørende samfundstjeneste lægges op på denne måde, fordi jeg finder, at det var langt mere påtrængende, at man havde fået en vurdering af, om man kunne anvende samfundstjeneste over for unge lovovertrædere. Ministeren ved, hvad jeg hentyder til. I sommeren 1978 bad jeg og fik tilsagn om, at straffelovrådet ville se på dette. Det er min opfattelse, at med den række af tiltalefrafald, de unge får,

[Nathalie Lind]

gør vi dem i virkeligheden en bjørnetjeneste. Jeg mener, vi svigter dem ved ikke på et tidligere tidspunkt at gøre det klart for dem, at forbrydelse ikke betaler sig, og at det en dag ender med en ubetinget straf.

Hagen Hagensen (KF):

Denne forespørgselsdebat har jo sådan set fået et ret vidt omfang, idet den vel går på et aktstykke, der er fremsat i finansudvalget om visse forhold og en udvidelse af vores fængselskapacitet, men for så vidt, synes jeg, endnu mere på: hvad vil man prøve på at sætte i stedet for frihedsstraffe, og hvad vil man prøve på at gøre for at resocialisere dem, der har været idømt straffe?

Jeg vil da gerne begynde med at sige, at jeg finder, at det under alle forhold er bedre at forebygge end at helbrede. Man kan sige, at det er en floskel at komme med i denne forbindelse, men den har jo en baggrund i, at vi alle sammen har en forpligtelse til at søge, at forbrydelser og lovovertrædelser ikke begås. Det gælder hjem, det gælder skole, det gælder vore sociale organer, og det gælder vort politi. Hvis der er et samvirke mellem disse fire, har det jo i hvert fald indtil nu vist sig at have nogen effekt. Hvis vi prøver på at udbygge det, kan det jo være, at effekten deraf bliver meget større, således at vi søger at undgå, at kriminalitet breder sig.

Når det er sagt, vil jeg også gerne sige, at man må søge andre muligheder end frihedsstraf med fuld frihedsberøvelse fremmet. Der er i det, justitsministeren har sagt, en passage om, at også strafferammer og strafudmåling kommer ind i billedet. Der blev sagt noget i forbindelse med berigelsesforbrydelser, hvor jeg godt vil sige, at for mig står det nu stadig væk på den måde, at respekten for, hvad der er dit, og hvad der er mit, må være til stede, ligesom også respekten for den personlige frihed og fred må være til stede, og at vores strafferammer og vores strafudmåling må tilgodese disse forhold. Jeg har intet at indvende imod, at man i et rimeligt omfang benytter tiltalefrald, betingede domme, kombinationsdomme, og hvad dertil hører. Men jeg må også sige, at vi kan heller ikke gang på gang udsætte enhver egentlig sanktion over for dem, der har overtrådt vore love. I denne forbindelse vil jeg også sige, at spørgsmålet om den provelosladellesordning, vi

har, måske burde overvejes og for mig at se i den retning, at man afskaffede den og lod domstolene udmåle den straf, der skulle afsnes, uden at man havde det undertiden lidt mere tilfældige i, hvem der kan blive prøveløsladt, og hvem der ikke kan blive det. Det er langt de fleste, der bliver det. Men der er noget i dette, som ikke rigtig har den rette klang i mine øren. Jeg siger det kun til overvejelse, endelig stilling har jeg og min gruppe ikke taget hertil.

Jeg vil gerne være med til at overveje alternative former over for frihedsstraf. Jeg vil navnlig sige, at kortvarige frihedsstraffe for mig at se har en så ringe effekt i enhver henseende både for den dømte og for alle, det nu angår, at man må se at komme væk derfra. Men jeg må til gengæld også sige – og det strejfede jeg for – at der er visse lovovertrædelser, drab, grov vold, narko, som vi jo har drøftet tidligere her i dag, handel dermed, hvor det er nødvendigt for samfundet at isolere disse lovovertrædere, undertiden endda for en langvarig periode. Det sker ikke i ondskab over for dem, men det sker i forhold til den retsbevidsthed og den simple frygt for, hvad der kan blive følgen af at have dem ude.

Når alt dette er sagt, vil jeg gerne vende mig til de nye former, der skal drøftes, samfundstjeneste, weekend- og natfængsel, der vel også kan siges at være en form for fritidsfængsel, og også det forhold, man har været inde på, at man måske i visse forhold kunne nøjes med en tilmeldelsespligt med jævne mellemrum for at vide, hvad den pågældende nu var i færd med at gøre.

Samfundstjenesten er vel nok det, der kommer mest ind i billedet, og jeg synes, at det i alle forhold med det, vi drøfter, må være en straffesanktion, der kan passe til en række tilfælde. Formålet med straffesanktioner er at føre den dømte tilbage til samfundet, til et reelt og virkeligt samfundsliv. Hertil kræves hjælp og forståelse fra mange. Det gælder arbejdsplads, det gælder faglige organisationer, det gælder omgangskreds og meget andet. Der må vi prøve på at hjælpe med. Er straffen udstået, skal man også kunne være borger på ny.

Så er det sagt, at den fængselskapacitet, vi har, ikke er stor nok. Jeg holder for, at der må være fængselskapacitet i nødvendigt omfang, men også kun i nødvendigt omfang,

[Hagen Hagensen]

også personalemæssigt. I den forbindelse må jeg dog sige, at det aktstykke, det drejer sig om, og som jeg i øvrigt ikke skal røre så meget ved, drejer sig jo alligevel om en årsudgift på 35 mill. kr., så nok er forbrydelsernes antal steget, og det kan vel tale for, at vi skal have mere plads i vore anstalter til afsoning, men andre former for afhjælpning af den pukkel, vi har, bør for mig at se prøves, forinden man skrider til udvidelse af fængselskapaciteten. Som aktstykket er bygget op både i henseende til at åbne celler på ny og til at få flere medarbejdere inden for kriminalforsorgen, er det egnet til, at man kan skynde sig langsomt og få det til at passe ind i billedet. Vi skal prøve på, om vi ikke kan få en hel del af denne pukkel bragt ud af verden på anden måde. Jeg vil gerne spørge ministeren om, hvor mange af de ca. 7.600, der venter på at komme til at afsone straffe, der er idømt hæftestrafte. Jeg vil mene, at en væsentlig del af disse i øvrigt er folk, der er dømt for overtrædelser af færdselslovgivningen i henseende til at have kørt med for meget sprit i blodet. Det kan være belastende for alle at vente, men vi kan også prøve på, om der ikke ad nye veje kan skaffes afsoningsforhold. Jeg har peget på, at der er skoler og institutioner til rådighed, i hvert fald visse dele af året, der meget vel kunne tage en del af de folk, der blot skal frihedsberoves, og hvortil der ikke kræves så overvældende meget mandskab til at holde dem inde – de bliver på stedet. De går jo ikke, for de ved alle sammen, at det, der sker dem bagefter, vil være, at de kommer til at afsone på et mere ubehageligt sted. Jeg siger dette med henblik på at få denne pukkel ud af verden og også med henblik på, at vi ikke skal forøge vores fængselskapacitet ud over det strengt nødvendige.

Jeg vil i øvrigt blot sige, at den bemærkning, som justitsministeren havde til slut i sit indlæg, kan jeg fuldt ud tiltræde. Jeg har sagt det: vi skal forebygge fremfor at straffe, og jeg mener også, at vi skal begrænse anvendelsen af frihedsstraffe så meget, som det overhovedet er gør ligt, men naturligvis skal det være i overensstemmelse med retsopfattelsen, med retsbevidstheden, retsfølelsen og for resten også med den retssikkerhed, som vi alle ønsker der skal være. Det sidste kan naturligvis give overvejelser over for visse former for grov og hård kriminalitet.

Men jeg er altså åben for at drøfte, om ikke en indførelse af alternative sanktioner kan være en vej ud, men også en varig vej, og derfor må den forsøgsordning, der skal til forinden, sættes i gang på rette måde, og her kan jeg ikke følge ministeren. Jeg mener, det må være dette høje ting, der afgør, hvorledes dette skal sættes i gang, og at det ikke alene kan indskrænkes til dette område i hovedstaden, men at der må udvalgte dele af retskredse ude over landet med, og at det er tinget, der må tage stilling til denne ret afgørende ændring af vores straffesanktioner. Jeg vil være indstillet på positivt at medvirke til, at vi finder en form, der kan passe. Det gælder ikke mindst for en form, under hvilken arbejdet, der skal udføres under samfundstjenesten, kan være af fornuftig art, også i forhold til den, der skal udføre det, uden at det tager arbejde fra andre. Det kan være vanskeligt at finde, men lad os prøve på at finde vejen frem. Jeg finder, det er gode ting, der er rørt ved her. Jeg synes, det er i orden, at vi får drøftelsen om disse forhold, og jeg er som sagt indstillet på i positivt ånd at medvirke til, at det løses, uden at vi skal forøge vores fængselskapacitet ud over det absolut nødvendige.

Knud Lind (FP):

SF og Danmarks retsforbund har fremsat en forespørgsel til justitsministeren om fængselsstraf og resocialisering af de indsatte. En hel del af forudsætningerne for resocialisering har vi allerede været inde på i den tidligere debat om narkotikabekæmpelsen, som jo er en forudsætning for, at der kan ske en resocialisering. Det er i øvrigt mit indtryk, at denne ellers udmærkede debat måske kommer på et lidt for tidligt tidspunkt, idet overvejelserne angående samfundstjeneste og de problemer, der vil opstå i forbindelse med prøveordningen i København, endnu ikke er helt afklaret, idet der vil gå en tid, før man er klar rent personalemæssigt til forsøgsordningen. Der vil gå, så vidt jeg forstod ministeren, en 5–6 måneder, inden man er klar. Man kunne jo også i den forbindelse, som man tidligere har nævnt, spørge, om man kunne komme ned på en kortere tid ved samfundstjeneste i stedet for afsoning. Efter arbejdsgruppens forslag indebærer en dom til samfundstjeneste, at den dømte pålægges et vist antal timers ulønnet arbejde, som skal

[Knut Lind]

være afviklet inden for et fastsat tidsrum. Antallet af arbejdstimer bør efter arbejdsgruppens opfattelse ikke være mindre end 40 timer og gå op til 200 timer. Arbejdsgruppen anbefaler, at vilkår om samfundstjeneste som udgangspunkt kun anvendes, hvor der i dag anvendes ubetinget frihedsstraf. Samfundstjeneste bør efter arbejdsgruppens opfattelse også kunne anvendes over for arbejdsløse. Vil det sige, at arbejdsløse kan blive pålagt ulønnet samfundstjeneste samtidig med, at de modtager understøttelse? Man må her spørge, om de arbejdsløse, der udfører samfundstjeneste, da er til rådighed for arbejdsmarkedet. Jeg mener, at svaret må blive et nej, og det er så et spørgsmål, om de pågældende skal over på almindelig bistandshjælp. Arbejdsgruppen oplyser også, at man kun bør idømme samfundstjeneste, når det er muligt at anvise den dømte til egnede arbejdspladser, arbejdsopgaver, i rimelig nærhed af den dømtes bopæl. Jeg vil gerne spørge ministeren om, hvad rimelig nærhed er. Jeg mener, ministeren i et samråd nævnede inden for en afstand af 50 til 60 km. Jeg er ikke sikker på, det er rigtigt, og vil derfor gerne her få det helt korrekte.

Angående aktstykke nr. 20 erkender fremskridtspartiet, at der er en pukkel af afsone-re. Vi ville dog foretrække, at man ad anden vej havde fået denne pukkel afviklet. En stor del skulle være spritbiler, og jeg vil da gerne også her spørge ministeren, hvor stor en del af denne pukkel udgøres af spritbiler. Man kunne i denne relation overveje andre former for straf, f.eks. konfiskation af køretøjet.

Vi mener i øvrigt, at folketinget først bør afvente forsøgsordningen angående samfundstjeneste, inden man binder sig til nye udgifter. Hvis det så senere viser sig, at alternative straffereformer bevirker et direkte fald i cellepladser, ja, så står vi altså der igen, hvor vi tidligere har været, hvor man lukkede afdelinger.

Til slut vil jeg bemærke, at modstandere af fængselsstraf som generalpræventiv retsforanstaltning ofte siger, at fængselsstraf ikke har hjulpet. Det mener jeg er og bliver et postulat, for man kunne jo modsat sige: hvordan var det gået, hvis man ikke havde haft dette straffemiddel? Fremskridtspartiet mener, at hvis regeringen i øvrigt havde sat skub i arbejdet med alternative straffereformer,

havde aktstykke nr. 20 måske slet ikke været nødvendigt. Vi har netop set i narkodebatten, hvor langsomt man har kørt, og man har ligesom fortsat i det næste her. Ministeren har givet udtryk for, at der skulle have været en positiv holdning i udvalget. Fremskridtspartiet har en positiv holdning til forslaget om samfundstjeneste, men vi vil dog understrege, at vi ønsker ikke at lade os binde alene på det nuværende oplæg.

Jeg vil i øvrigt også gøre et par bemærkninger om de problemer, der kan være for så vidt angår anbringelse af disse strafafsonere, som skal have en samfundstjeneste. Vi har dels militærnægtere, og vi har ekstraordinære beskæftigelsesforanstaltninger, og i Storstrøms amt er der kommet nye foranstaltninger for unge arbejdsløse osv. Man kunne jo forestille sig, at når vi også får denne samfundstjeneste plus de praktikanter m. v. ud i institutionerne, for man taler jo om, at de skal ud i daginstitutioner osv., så står der altså nogle personer dér, og de kan så spørge hinanden, hvor de kommer fra, den ene er på samfundstjeneste, den anden er fra ekstraordinære foranstaltninger for bekæmpelse af arbejdsløsheden, den tredje er der fra foranstaltninger vedrørende ungdomsarbejdsløsheden, og den fjerde er ude som praktikant for skolerne, og så kunne man jo så til slut spørge: sig mig engang, hvem er dog det, der står derovre i hjørnet? Nå, det er en fastansat.

Ebba Strange (SF):

Man har fra et par ordføreres side undret sig lidt over, at vi har rejst denne debat fra retsforbundets og socialistisk folkepartis side. Jeg skal i anden runde komme lidt mere ind på ordførernes indlæg, men jeg vil godt lige indledningsvis sige, at det var jo næsten vores eneste chance, hvis vi gerne ville forhindre denne fængselsudvidelse, og det er jo det, der er vores formål med at rejse debatten. Jeg er helt enig med de ordførere, der har sagt, at vi på et senere tidspunkt må have en mere grundig debat af hele spørgsmålet om alternativer. Det er ikke det, vi lægger op til. Det er den aktuelle situation, vi følte vi måtte gribe ind i, og derfor har vi valgt at gøre det på denne måde. Vi mener i SF i overensstemmelse med alt, hvad der er af tilgængelige erfaringer, at fængselsstraf er skadeligt for de indsatte, og at den derfor bør begrænses til det allermost nødvendige,

[Ebba Strange]

som hr. Hagen Hagensen sagde. Så er spørgsmålet, hvad er det allermest nødvendige, og det er måske dér, vores diskussion kommer.

Vi mener endvidere, at den har en meget ringe kriminalitetsforebyggende virkning, eftersom vi ved, at 80 pct. af de indsatte er gengangere. Det er karakteristisk, at mindst 80 pct. af dem, der sidder i fængslerne, tilhører eller kommer fra den ufaglærte del af arbejderklassen, er mellem 20 og 35 år, har lav skoleuddannelse, ringe boligforhold, ustabile arbejdsforhold og ustabil familieliv. Det er hermed i høj grad sociale problemer, der fylder vore fængsler.

Den helt overvejende del af de dømte er dømt for tyveri og indbrud. Derfor er det jo egentlig ikke så mærkeligt, at anmeldelser om kriminalitet stiger i en periode, hvor samfundet helt tydeligt viser, at det ikke har brug for de unge, hvor mangelen på arbejde og uddannelse er hovedindholdet i tusindvis af unge menneskers liv.

Det er derimod ret fantastisk, at på et tidspunkt, hvor ventelisterne stiger til alle de institutioner, som folk ønsker at bruge, og som de ville have gavn af at bruge, foreslår man ventepuklen afskaffet på netop de institutioner, som skader folk, mens man sender anmodninger rundt til kommunerne om at skære yderligere ned på udgifterne til de institutioner, der gavner folk. Jeg tænker her naturligvis på daginstitutioner, uddannelsesinstitutioner, plejehjem m. v. Denne politik må SF på det skarpeste vende sig imod, og det må vi så gøre i denne sal, når det ikke går mere i finansudvalget.

Hvad er så vores bud? Selvfølgelig har vi nogle forslag også i den aktuelle situation, for vi har jo læst om denne ventepukkel. Vores bud er: slip folk ud af fængslerne. For vores skyld må man godt eftergive de straffede, som allerede sidder der, en god del af deres straf. De har såmænd haft hårdt nok af at sidde der den tid, de har siddet. Hvis man ikke vil det, kunne man i det mindste interessere sig for det, der er foreslået i betænkningen om alternativer til frihedsstraf: at man indleder en ny praksis med at prøveløslade folk, efter at de har udstået halvdelen af deres straf, og at man nedsætter mindstetiden, for hvilken der kan gives prøveløsladelse, fra 4 til 2 måneder. Det giver efter den pågældende arbejdsgruppes udregninger præcis

det antal pladser, som justitsministeren i dag søger finansudvalget om.

Omkring 5.000 af dem, der venter, er spritbilister. Det er også blevet nævnt. Vi anser i SF spritkørsel for at være en hensynsløs forbrydelse, og vi vil derfor foreslå, at man helt afskaffer de særfordele, som de får som hæfteafsonere i forhold til fængselsafsonere. Det vil give en hurtigere ekspedition og et mindre personaleforbrug. For denne gruppe vil vi gerne diskutere, om det overhovedet hjælper at spørre dem inde, om det ikke virker stærkere at konfiskere deres kørekort og eventuelt deres nummerplader. Det ville være en klar konsekvens af overtrædelsen. Måske kunne en form for samfundstjeneste anvendes over for netop denne gruppe, nemlig praktiktjeneste på en skadestue, så de kunne se, hvad det var de forvoldte, når de kørte galt som spritkørere.

Vi vil også godt foreslå at anvende andre alternativer. Det er karakteristisk, at den frie kriminalforsorgs pladser og aktiviteter ikke er steget de sidste år, hvor belægget på vores anstalter er steget. Tværtimod er antallet af betinget dømte gået drastisk ned i årene fra 1976 til 1980, ligesom belægget i den frie kriminalforsorg er faldet fra 161 til 144, samtidig med at personundersøgelsestallet er faldet.

Vi vil foreslå, at man opretter minikollektiver. Tag lidt af modellen fra Skejby, men lad være at lave en egentlig institution, men et sted, hvor dømte kan leve sammen med ikke-dømte i et forpligtende fællesskab, gerne et produktionskollektiv.

Skal der indføres andre alternativer til fængselsstraf, og det skal der, bør det være efter faste regler og ikke efter et individuelt skøn fra domstolene. For det vil uvægerlig komme til at favorisere de bedst stillede af de dømte og gå ud over de svageste.

Endelig mener vi, at det er en stor opgave for forsorgen at hjælpe dem, der har udstået deres straf, til at få uddannelse, arbejde og bolig. Det er svært i disse tider, det ved vi, og vi mener, det er særforanstaltninger, der skal til. Men vi ved også, at det er svært, når udgifterne til den frie forsorg kun udgør 5 pct. af kriminalforsorgens samlede budget.

Økonomisk nedgangstid er i et kapitalistisk samfund karakteriseret ved, at samfundet opruster sine kontrollerende og straffende organer og skærer ned på servicen til de

[Ebba Strange]

dårligst stillede. Man angriber symptomerne og ikke årsagerne til, at folk har det dårligt. Dette anser vi i SF for at være grundlæggende fejlagtigt. Det kan vi se bl. a. ved, at de tendenser, der var fremherskende inden for det kriminalpolitiske område indtil begyndelsen af 1970'erne, nu er på skred i retning af en mere restriktiv praksis, en mindre human praksis.

Jeg er selvfølgelig glad for, at både justitsministeren og den socialdemokratiske ordfører i dag forsikrer folketinget om, at deres principper om en mindre anvendelse af fængselsstraf, om en mere liberal og human kriminalforsorg, stadig er de samme, som de var i begyndelsen af 1970'erne. Men jeg må beklage, at man så i en sag som denne handler stik imod principperne. Det er jo desværre det, vi ser fra socialdemokratiets side i disse år på adskillige andre områder end dette. Derfor mener vi, at vi bliver nødt til at råbe vagt i gevær; fordi jeg mener, at der er sket et skred i retning af en mere restriktiv praksis, vil jeg gerne stille to spørgsmål til justitsministeren:

Vil justitsministeren undersøge, hvordan domspraksis for ensartede forbrydelser har udviklet sig igennem den sidste halve snes år? I Sverige har der vist sig en klar tendens til længere straffe. Jeg har talt med adskillige mennesker, der færdes regelmæssigt i de danske retter, og de har indtryk af, at der også her sker en stramning af straffens længde over for ensartede forbrydelser. Det er vigtigt at få svar på. Jeg tror ikke, at ministeren kan give det i dag, men vi må i hvert fald kunne få det undersøgt.

Det andet er: hvad vil ministeren gøre for at begrænse anvendelsen af varetægtsfængslingen? Antallet af varetægtsfængslede faldt umiddelbart efter, at den nye retsplejereform var vedtaget i 1978. Nu stiger den igen. Vi var dengang mange, der gav udtryk for, at varetægtsfængsling er det hårdeste indgreb i et menneskes privatliv.

Jeg vil slutte med at sige, at vi ikke med denne forespørgsel og med de meninger, vi har givet udtryk for, har vendt os imod, at fængselspersonalet skal have bedre forhold; vi under dem en bedre uddannelse. Hvis vi kunne have skilt aktstykket ad i to dele, ville vi gerne have støttet de 55 pladser, der skal hjælpe på fængselspersonalets uddannelse og arbejdsforhold, for vi ved, der er brug for

det, men vi kunne ikke skille aktstykket ad, og derfor er det hele aktstykket, vi ønsker skal trækkes tilbage. På denne baggrund vil jeg slutte med på vegne af SF og retsforbundet at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget pålægger justitsministeren at trække aktstykke nr. 20 tilbage fra finansudvalget og i stedet nedbringe belægget i fængslerne, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingerne.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Anledningen til denne tredje forespørgsel på denne dag er en ansøgning til finansudvalget om bevilling til udvidelse af fængselskapaciteten og om udvidelse af personalet. I betragtning af, at der venter 7.000–8.000 mennesker på at komme til at afsone en straf, skal jeg straks til indledning sige, at den radikale folketingsgruppe støtter ansøgningen, og at vi vil stemme for den, så snart den går til fornyet behandling i finansudvalget.

Men forespørgslen rækker jo videre: den drejer sig om den politik, regeringen forestiller sig ført med hensyn til straf. Det er jo meget videre, og det er meget væsentligere at komme til at drøfte det.

Om selve det at bruge indespærring af andre mennesker som en nødvendig eller måske blot gavnlig foranstaltning skal jeg straks meddele, at vi fra radikal side ikke nærer stor tillid til, at indespærring er noget anbefalelsesværdigt. Jeg tror, at den indstilling, vi har i den radikale folketingsgruppe, meget nøje svarer til den, som professor Karl O. Christiansen gav udtryk for, da han udtalte omtrent følgende: Vi ved ikke meget om den generalpræventive virkning – altså afskrækkende på andre mennesker – af indespærring, men nu tror vi på det. Og det »vi«, han taler om dér, er naturligvis den indstilling, befolkningens flertal har.

Den virkning, som indespærring har på den enkelte, ved vi en hel del om, og alle undersøgelser peger helt entydigt i samme

[Bernhard Baunsgaard]

retning, nemlig at det ikke gavner, at det ikke forbedrer at blive spærret inde. Men disse undersøgelser ser vi bort fra, dem tror vi ikke på.

Det er jo nok stillingen i dag, at vi bruger et middel, om hvilket de mennesker, der har mest forstand på forholdene, kan sige, at vi ikke ved noget om, hvorvidt det i almindelighed gavner i forhold til andre mennesker, men at vi ved, det skader dem; det rammer.

Så kan man naturligvis spørge: ja, men hvorfor i alverden opretholder vi det så? Ja, det er, fordi vi i befolkningen møder et meget kraftigt ønske om, at der skal ske et eller andet med de mennesker, der overtræder fællesskabets love og regler. Det er da en indstilling, som også jeg deler, og det er derfor, jeg her vil understrege, at ministeren kan finde støtte hos os til forsøg på andre former for, jeg kan vel kalde det straf. Samfundstjenesten er det første, ministeren nu spiller ud med. Vi vil meget ivrigt støtte, at der gøres forsøg med andre former for straf.

Det forekommer mig i øvrigt, at ministeren meget nøje bør overveje det, som den konservative ordfører, hr. Hagen Hagensen, sagde her, nemlig at det ikke er udvalget og ikke ministeren, der skal træffe beslutning om, hvordan dette forsøg skal forme sig, men at det er folketinget. Jeg beder ministeren overveje det meget nøje, for jeg tror, det var en god henstilling, der kom dér. Der ville jo ikke være noget i vejen for, at folketinget fik forelagt et sådant forslag fra ministeren om at sætte denne forsøgsordning i gang.

Jeg er enig med dem, der allerede har nævnt det, og vil understrege deres ord om, at det at foretage et forsøg alene i hovedstadsområdet bestemt ikke vil udelukke, at det kunne være gavnligt at prøve andre former, for det kan meget vel tænkes, at samfundstjeneste i hovedstadsområdet ikke virker på samme måde som samfundstjeneste f. eks. i Nordjylland. Vi kan få en fornemmelse af det, når vi ser på, hvordan forholdene er i Norge med de mange små, isolerede samfund, og ved, at det i disse samfund, hvor man er nær ved hinanden og følger hinanden nøje, har en ganske anden virkning end i et hovedstadssamfund, hvor man ikke ved, hvem der hører til hvor.

Men jeg skal gentage: noget må der ske med dem, der overtræder fællesskabets love og regler, og derfor er det så væsentligt, at vi

kommer i gang med forsøg med nye straffemidler. Det, vi har, og som vi kun bruger, fordi vi ikke har kunnet finde på noget andet, er, så vidt man kan dømme, og så vidt alle undersøgelser siger, et rigtig dårligt middel; tænk bare på, hvor mange af dem, vi spærre inde, der er gengangere.

Men når vi så i en rum tid alligevel kommer til at bruge indespærring som straffemiddel, vil jeg stille ministeren et par spørgsmål om den måde, vi specielt i Danmark forvalter dette middel på. Danmark benytter jo i vid udstrækning varetægtsfængsling – jeg tror, 30 pct. af indespærringskapaciteten bruges til varetægtsfængsling – og selv om vi naturligvis ikke dermed kan sige, at hvis vi ikke varetægtsfængslede, havde vi pludselig 30 pct. flere pladser, for man modregner jo den tid, varetægtsfængslingen har varet, i den indespærring, der bliver idømt, kan vi heller ikke se bort fra, at et vist antal af de mennesker, der holdes varetægtsfængslet, bliver frikendt, og hvordan skal samfundet tilbagebetale den tid til de mennesker? Derfor synes jeg, det er et alvorligt spørgsmål, som må tages op.

Dernæst: af de varetægtsfængslede holder Danmark jo et vist antal i isolation. Om dette er der udgivet en bog af Isolationsgruppen under Dansk Retspolitisk Forening, som jo i høj grad hører til ved Århus universitet og er startet af mennesker dér, men som også har en række jurister og andre mennesker, der beskæftiger sig med retsproblemer, som medlemmer og medarbejdere. I denne bog fastslår de, at der i arbejdsgruppen er enighed om, at den gældende retstilstand med hensyn til isolation er af en sådan beskaffenhed, at det ikke kan forenes med et demokratisk retssamfund, og at man derfor vil indbringe Danmark for Den europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Jeg synes, ministeren er nødt til at svare os på, hvad han vil gøre med det, også fordi den nyvalgte formand for folketingets retsudvalg, hr. Jimmy Stahr, for ikke så forfærdelig længe siden efter referater i Roskilde Tiden, som ikke er dementeret, i Roskilde har givet udtryk for en opfattelse, der falder nøje sammen med denne. Hr. Jimmy Stahr meddelte, at vi efter hans opfattelse øjeblikkelig burde skride til totalt forbud mod isolation og ikke bare nøjes med at indskrænke brugen deraf, heller ikke den tid, den enkelte

[Bernhard Baunsgaard]

kan komme til at blive isoleret. Jeg synes, ministeren egentlig skylder os oplysning om, hvorvidt han vil følge dette udmærkede råd af retsudvalgets formand. Kommer der et sådant forslag, kan jeg love, at den radikale folketingsgruppe på forhånd vil være overordentlig velvilligt indstillet over for det.

Endelig synes jeg, at der i forbindelse med nye straffereformer også burde være tale om at drøfte muligheden for at undgå en hel del af disse straffe. Der findes jo tilløb til forsøg på at forhindre kriminaliteten, bl. a. ved udstationering af det, vi i denne forbindelse vel kan kalde konsulenter, i miljøer, hvor man kan vente, at ikke mindst unge mennesker af miljøet fristes til at blive kriminelle. Kan ministeren ikke også under sine forsøg med dette komme med ansøgninger i finansudvalget om nye bevillinger til fortsættelse og underbyggelse af forsøg på at forhindre, at kriminalitet opstår? Jeg kan igen her garantere, at den radikale folketingsgruppe vil være aldeles lydhør over for det.

Birgith Mogensen (CD):

I slutningen af 1974 afventede 3.500 afsoning. Ca. den 1. juli 1980 var tallet steget til 7.600 personer, som ikke kan få fængselsinstitutionssplads til afsoning af deres straf. Dette er en uholdbar situation både for de dømte og for samfundet.

I den anledning anmodede justitsministeren om 9 mill. kr. i 1980 og 34,5 mill. kr. i 1981, og disse beløb modsvares dog af produktionsindtægter på i alt 8 mill. kr. for nævnte periode. Pengene skal bruges til klarlægning af 400 lukkede celler, lønninger til nyoprettede stillinger m. m. Derved vil der blive plads og betjening til ca. 3.400 indsatte, og man antager, at den nuværende, unormale venteliste på 7.600 personer inden for et par år vil blive nedbragt til det normale. Forudsætningen for disse kalkulationer er dog, at kriminaliteten ikke ændrer sig væsentligt i opadgående retning.

CD finder det ret og rimeligt, at finansudvalget bevilger justitsministeren de omtalte beløb for 1980 og 1981, men som alle andre politiske partier er vi selvfølgelig kede af den meget stærke kriminalitetsstigningstendens, som har været dominerende de sidste tre år. Fra 1960 til 1974 steg antallet af straffelovsovertrædere fra 160.000 til det dobbelte, nem-

lig 325.000. Men i 1975 og 1976 indtraf der et kraftigt fald i kriminaliteten; gennemsnitstallene for disse to år var 280.000 på årsbasis.

Jeg har forsøgt at få oplyst, hvorfor dette markante kriminalitetsfald indtraf netop i årene 1975-76, men kan ikke finde hverken tal eller ord, som giver mig svar på dette interessante spørgsmål, og beder derfor ministeren give mig et dækkende svar desangående.

Jeg mener, at vi kan erfare noget fremtids-gavnligt ved at analysere kriminalitetsfaldet i 1975 og 1976. Naturligvis kan ventelisten ikke afskaffes på kort sigt, selv om vi finder frem til de årsager, som nedbragte 1975- og 1976-kriminalitetstallene med ca. 15 pct. i forhold til 1974, men jeg mener, det er vigtigt at vide noget om, hvorfor en stadig stigen i kriminaliteten over 14 år pludselig reduceres med ca. 80.000 personer fordelt over to år, lige så pludselig igen stiger drastisk i 1977, 1978, 1979 og 1980, hvor det forventes, at vi får det højeste kriminalitetstal nogen sinde.

Fru Ebba Strange og fru Lis Starcke er inde på, at dele af visse fængselsstraffe eventuelt kan erstattes med andre former for kriminalforsorg. Ideen er umiddelbart god, men i praksis vil den støde imod adfærdsnormer plus fagforenings- og andre organisations-variationer og -indsigelse.

Derimod kunne jeg tænke mig, at alle, som tidligere er blevet dømt 8 eller 20 dages hæftestraf, i stedet for blev idømt bøder af en anelig størrelse, f. eks. 2 måneders løn betalt over en 30-40 måneder. Et sådant minde vil efter min mening have langt større præventiv effekt end 8-20 dages feriehæftestraf.

Det er mit indtryk, at resocialiseringsbegrebet i fængselsvæsenet fungerer meget bedre end for 10-12 år siden. Nye regler og bestemmelser især med hensyn til uddannelse for strafafsonere benyttes i mere udstrakt grad i forhold til tidligere, men denne sektor i fængselsvæsenet burde generelt have meget mere bevågenhed. Det er et faktum, at strafafsonere ikke forberedes godt nok til at klare sig efter løsladelsen.

Men især én gruppe strafafsonere må der tages meget mere hensyn til for fremtiden. Der må gøres noget virkelig effektivt, for at de ikke kommer igen. Her tænker jeg på de kriminelle narkomaner. Disse syge menne-

[Birgith Mogensen]

sker repræsenterer ca. en fjerdedel af alle indsatte i danske fængsler. Alle, som hører radio, ser TV og læser aviser, ved, at de hårde narkomaner røver, raner og begår voldshandlinger for at skaffe penge til dækning af deres narkotikabehov. De videresælger stof for at skaffe til eget forbrug, og på den måde skabes nye narkomaner.

Alle kender mit standpunkt til dette uløste problem, nemlig en narkotikareform, hvori bl.a. langtidsmetadonnedtrapning indgår. Det er den eneste måde, hvorpå vi kan afkriminalisere hårde narkomaner, og denne behandlingsmetode må også komme indsatte narkomaner til gode. Hvis folketing og regering ikke vil reformere på dette sygdomsbehandlede og kriminelle område, tror jeg, vi får brug for mere end tusind nye fængselspladser inden for de næste to-tre år. Pr. dags dato er ca. hver fjerde celle belagt med en narkokriminel. Dette antal vil fortsat stige, hvis man ikke forsøger at helbrede narkomanen, medens han eller hun er straffasoner.

Det er mig ubegribeligt, at den største del af de i den retning bestemmende myndigheder m.fl. fortsat lader 5 være lige og passivt vender ansigtet den anden vej, så snart man går tæt på med hensyn til en nytænkning, som kan revolutionere narkoproblemet positivt. Der reageres heller ikke bemærkelsesværdigt, når man påviser, at 25 pct. af alle straffasonere i dette land er kriminelle narkomaner. I stedet for at starte en behandling, så snart en kriminel narkoman bringes til afsoning, finder man sig i, at illegal narkoandel flourer i vores fængsler som aldrig før.

Jeg vil foreslå, at en meget stor del af de nye stillinger, som nu opslås ledige, besættes af mennesker, som kender til narkomaners psyke og adfærd og deraf følgende resocialisering for kriminelle narkoafsonere.

Til slut: det vil glæde mig, hvis ovennævnte udsagn kan omsættes til handling, således at vi om et par år atter kan undvære de 400 celler, som vi i nær fremtid tager i brug.

Dagsordensforslaget stemmer CD imod.

Wilhelm (VS):

Jeg vil gerne takke SF og retsforbundet for, at de har sørget for, at regeringens ønske om en udvidet afsoningskapacitet ikke bare sådan lige smuttede igennem finansudvalget,

men i det mindste gav anledning til en smule debat om de kriminalpolitiske perspektiver, således som vi vist var de første til at opfordre til, og vi skulle da heller ikke have haft noget imod at være medforespørgere her.

Det er ubestrideligt, at der er et akut problem for kriminalforsorgens anstalter. Der er lange ventelister, som let kommer til at virke som en tillægsstraf. Der er overbelægning og dermed utålelige og uanstændige afsoningsforhold, og der er et pres på, som giver helt uantagelige arbejds- og uddannelsesvilkår for personalet.

Ikke desto mindre vil VS modsætte sig den kapacitets- og personaleudvidelse, som regeringen ønsker. Det skyldes, at vi ikke har den mindste tro på, at frihedsstraf gavner nogen eller noget, at vi derfor ønsker, at enhver anledning til at indføre eller eksperimentere med alternativer til frihedsstraf bør benyttes, at vi mener, at en kapacitetsudvidelse er tilbøjelig til at blive varig, og at en udvidelse nu på grund af akutte problemer således reelt vil være en hindring for reformer på dette område.

Hvad det sidste angår, vil jeg henvise til den nylig afgæede – eller måske »gæde« – direktør for kriminalforsorgen, Hans Henrik Brydensholt, som i Politikens kronik for den 5. august i år bl.a. skrev:

»Det er vigtigt at forstå, at der ikke til et bestemt kriminalitetsniveau svarer et eller andet bestemt antal fængselsfanger. Bygges der nye fængsler til erstatning af gamle, viser der sig en klar tendens til, at de nye pladser bliver brugt, uden at den planlagte lukning af de kasserede fængsler faktisk føres ud i livet. Med fanger forholder det sig sådan, at der altid er nok at tage af.«

Man har også her i dag anført, at der er tale om en kraftig stigning i kriminaliteten i de seneste år, og at der derfor er al mulig grund til at tro, at der varigt bliver brug for den udvidede afsoningskapacitet.

Men helt bortset fra at der heri ligger en blokering over for enhver mere vidtgående reform i retning af alternativ kriminalitetsbehandling, er det i sig selv en højst tvivlsom argumentation. Den omtalte stigning, man kan henvise til, findes kun i antallet af anmeldte lovovertrædelser, ikke – eller skal vi sige forløbig ikke – i antallet af afsagte domme. Det seneste femår, som justitsministeriet kunne oplyse os om for en måneds tid siden,

[Wilhelm]

viste kun 1 pct.s stigning i antallet af domfældelser til ubetinget frihedsstraf for straffelovsovertrædelser.

Endnu mere interessant er det, at hele stigningen ligger på hæftestrafene, mens antallet af fængselsstraffe i denne 5 års periode faldt med 3 pct. Det er muligt, at det seneste år ser anderledes ud, men dette her er altså det nyeste, justitsministeriet havde mulighed for at give os for bare en måned siden, og det kan næppe tages til indtægt for en kraftigt stigende kriminalitet. Det bemærkelsesværdige er derimod, at der i mellemtiden har været et meget kraftigt dyk.

Noget andet er så, at det med den årelange kæmpearbejdsløshed blandt ikke mindst de unge ville være sært, om vi ikke på et eller andet tidspunkt fik øgede problemer også på dette område; foreløbig kan det altså bare ikke registreres i antallet af domfældelser.

Men i øvrigt ligger det sådan, at hvis blot kriminalitetsmønstret forbliver uændret, vil vi føle og mærke en betydelig stigning i både lovovertrædelser og naturligvis pådømte domme alene på grund af befolkningens ændrede aldersfordeling, specielt andelen af de unge og yngre mænd, som er den gruppe, der bærer langt størsteparten af kriminalstatistikken. Det er de ekstraordinært store årgange fra midten af 1960'erne, som netop nu er ved at bevæge sig ind i denne aldersgruppe, og de var som bekendt næsten 20 pct. større end årgangene fra 5 år før. Men vi ved på forhånd, at det ikke bliver ved, og at årgangene derefter falder med ikke mindre end 30 pct. I den situation er det så meget mere uantageligt at udvide afsoningskapaciteten med den tendens til varighed, som jeg før citerede Brydesholt for.

Dette er naturligvis ikke den eneste grundelse for vores stilling. Den helt afgørende grundelse skal findes i en vurdering af frihedsstraffen som middel, og her kan der efterhånden ikke være megen tvivl tilbage: frihedsstraffen er uden nogen konstruktiv eller positiv virkning. Den virker hverken specialpræventivt eller generalpræventivt. Den er ikke opbyggende, men nedbrydende. Den er ikke resocialiserende, men kriminaliserende. Den bringer ikke folk ud af kriminaliteten, men fastholder dem i kriminaliteten. Den bidrager heller ikke til at afholde andre fra lovovertrædelser. Frihedsstraffen kan således i virkeligheden kun begrundes i

et gammeltestamentligt hævnmotiv og/eller i ønsket om at lukke lovovertrædere ude af samfundet uden tanke for, at de vel på et eller andet tidspunkt skal ind i det igen, og sådanne begrundelser kan vi selvfølgelig ikke acceptere.

Funktionen og resultaterne er så dårlige, at der ikke er grund til tilbageholdenhed med hensyn til alternativer, ja, endda forsøg med meget utraditionelle alternativer. Resultatet kan så at sige aldrig blive ringere, end det er med det nuværende sanktionssystem.

Hvad er det, der optager afsoningspladsen i dag? Ja, 30 pct. er principielt uskyldige mennesker, nemlig varetægtsfanger; som hr. Bernhard Baunsgaard har gjort opmærksom på, betyder det dog ikke, at vi bare helt kunne spare den andel af det, men ikke desto mindre er det da værd at notere sig. Og $\frac{2}{3}$ af fængselsafsonerne afsoner for banale berigelsesforbrydelser, der formodentlig – for at få lidt proportion i det her – har et samlet provenu, eller skal vi sige en samlet fordelingspolitisk virkning, som er mindre end det beløb, industriministeren har stillet garanti for i B&W.

Der er ingen grund til at være tilbageholdende med eksperimenter, og når forsøg baseret på valgmuligheder, som det naturligvis må være, når det er en forsøgsordning, kan foretages, som ministeren foreslår, på et geografisk afgrænset område, forstår jeg slet ikke, at der skulle være principielle betænkeligheder ved at foretage sådanne forsøg på et andet område, nemlig på afsoningspukkel.

Hvad angår alternativer, finder jeg, at både KRIMs kritik af og kommentarer til den mere officielle betænkning er værd at lytte til. Men i øvrigt finder jeg, at der er nok så mange brugbare ideer til alternativer både kvantitativt og kvalitativt i den lille lyseblå betænkning, der kom fra kriminalforsorgsforeningens kriminalpolitiske udvalg. Der foreslås, at nuværende hæftestrafte ændres til bødestrafte, at dele af de nuværende fængselsstraffe konverteres til hæfte, at man anvender kombinationsstraffe i stedet for prøveløsladelse, at man opererer med strafovervågning, fritidsafsoning, og at man sørger for, at ingen strafafsoner sættes mere ud af systemet, end at vedkommende i det mindste har garantilønnen. I den forbindelse kunne man måske tilføje SiDs – undskyld, Horsens-SiD-afdelingens – forslag om, at arbejde

[Wihjelm]

under afsoning skal betragtes som arbejde og give ret til understøttelse, når man kommer ud, som forsøg på at modarbejde tilbagefaldsprocenten. Det blev desværre ikke SiD-forbundets forslag, men det kan vi måske gøre noget ved.

Man kunne måske også løfte sig lidt over den mest traditionelle tankegang. For mange af de indsatte er afsoningsomkostningerne simpelt hen det største beløb, samfundet nogen sinde har tænkt sig at ofre på dem: ¼–½ mill. kr. er jo ikke spor usædvanligt, og resultatet er elendigt. Havde det været posten eller banerne, ville hr. Knud Lind og fru Nathalie Lind her i dag have løbet storm imod den minister, der var ansvarlig for et sådant system, for så elendige resultater ville man simpelthen aldrig tillade i en privat virksomhed, ville man sige. Tænk engang, om man lod dommeren tage stilling til beløbsrammen: så og så alvorlig er denne lovovertrædelse, så og så meget bør samfundet satse på at afkriminalisere denne lovovertrædelse, således at den pågældende og hans forsvarer med bistand fra pårørende, fra arbejdskammerater, fra eventuelt en socialrådgiver og en psykolog i fællesskab og med hensyntagen til hans baggrund og de muligheder, han havde fået her i livet, fandt ud af, hvordan denne bevilling kunne bruges bedst muligt for at give et rimeligt godt resultat. Jeg ved ikke, hvad det kunne være. Det kunne være en ordentlig bolig, det kunne være uddannelse, det kunne være en optræning, det kunne måske være en lille cigarbutik, hvad ved jeg; men jeg er dødssikker på, at det aldrig nogen sinde ville blive den anvendelse, som hele systemet kører på i dag, altså indsættelse i en afsoningsanstalt.

Som et første lille skridt i en fornuftig retning vil vi gerne stemme for SFs dagsordensforslag.

Mølgaard (DR):

Forespørgselsdebatinstitutionen, som vi vel gennemprøver for 117. gang i dag, er i øjeblikket omtvistet i forbindelse med folketingets forretningsorden, og det er jo rigtigt, at det er større eller mindre sager, der fra tid til anden henkastes til forespørgselsdebatternes forum.

Jeg finder, at det er en ganske speciel lejlighed, der forefindes, sådan som debatten

foregår i dag, med det udgangspunkt, at finansudvalget som sådant er en bevillende myndighed, som det er praktisk at have, uanset at det vel en lille bitte smule krænker grundlovsbestemmelsen om, at det er folketinget og ikke finansudvalget, der er bevillende myndighed. Det er en praktisk foranstaltning til at sikre, at det hele folketing ikke til enhver tid skal tage stilling til et lille bitte bevillingsandragende. Her har det imidlertid forekommet i finansudvalget at være et større bevillingsandragende og et, der rørte ved nogle principper, hvor det var væsentligt at sikre sig, at det samlede folketing fik lejlighed til at drøfte spørgsmålet, der var oppe. Dette var i sig selv et lille bevillingsandragende, men et andragende, der rørte ved nogle principper. Det er ind imellem nødvendigt over for et og andet bevillingsandragende at standse op og spørge med Hørup: hvad skal det nytte?

Finansudvalget har fra justitsministeriet modtaget aktstykke 20, der begærer penge til at putte nogle flere i fængsel, fordi der er kødannelse, hvad der selvfølgelig ikke er noget godt ved ud fra nogen som helst betragtning. Tværtimod indebærer det klart en urimelig psykisk og ofte også social smerte for dem, der står i køerne. En ekstra straf bør man ikke acceptere i et retssamfund. Det kan hænde, at vejen ud af uføret måske snarere skulle være en ganske anden end denne enkelte lige ud ad landevejen med at udbygge fængselsystemet og alle dets ressourcer, og det er det, der er forespørgernes baggrund for at rejse denne forespørgselsdebat. Retsforbundets gruppe finder det.

Jeg vil gerne bringe et citat, som ganske vist er lidt langstrakt, lidt gammelt, men bestemt overordentlig moderne. Det er fra Severin Christensens hovedværk, »Retsstaten«, hvor han fastslog allerede i 1920'erne, at det kan historisk godtgøres, at straffen i dens moderne skikkelse er et temmelig sent fænomen. I de ældste tider var der ingen brug for den. Retstrætte medførte privat oprejsning, der ofte fortsattes ved gensidige overenskomster. For at disse ikke for ofte skulle strande, viste det sig snart fordelagtigt at indskyde en mægler mellem de 2 parter, som kunne være behjælpelig med vurderingen. Men hans rolle var fra først af rent rådgivende uden myndighed til at tvinge.

[Mølgaard]

Ved enhver forbrydelse forbeholdt den krænkede part sig ret til med magt at fremtvinge fuldt vederlag for den tilføjede skade og være medbestemmende for, hvor stor skaden var. Endnu var der ingen statsmagt til at tage afgørelsen ud af de direkte interesserede parter hænder under påskud af, at det i virkeligheden var den, der var den krænkede, og at sagen derfor burde afgøres af den. Staten er et senere produkt, fortsætter Severin Christensen, og han fastslår, at det, der er kommet ud af udviklingen i retssystemet, i meget meget høj grad har været, at det er blevet helt centralt, at det er staten, der er den forurettede i den ene og den anden proces, uanset at realiteten er, at staten som statsmagt betragtet kan være ligegyldigt indstillet over for den ene og den anden trætte, medmindre nogle borgere gør opmærksom på, at de er blevet trådt over tærne.

Det er problemet, at der er adskillige, der er flere og flere borgere, der trædes over tærne. Men hvor er deres interesser? De, hvis tær er blevet trådt på, deres interesser varetages af ingen. Men statens interesser, statsmagtsinteresser er blevet forstærkede, og sanktionerne i anledning af overtrædelsen af de interesser, hvor der overhovedet i virkeligheden ikke står nogen bag, er blevet forstærkede undervejs.

Der er grund til at sætte spørgsmålstejn ved, om det er rimeligt at forstærke denne proces, om ikke der er grund til at sætte spørgsmålstejn ved, hvor godt det er, det, vi allerede har etableret, om ikke man egentlig skal sadle om i strafferetten og gå i den stik modsatte retning og indskrænke fængselsforvaring til de personer, der er til virkelig fare for omgivelserne. Den megen menneskelige lidelse, der skabes ved omfattende fængselspraksis, medfører bevisligt kun to resultater: at små lovovertrædere skoles til grovere forbrydervirksomhed, og at samfundet spilder en masse skattekroner på forvaringen.

I Holland har der med tre gange større befolkningstal ikke været flere forvarede end her indtil nu. En formindskelse, der svarede til den hollandske størrelse af antal indsatte i forhold til befolkningen, ville skabe betydelig større resocialiserings- og behandlingsmuligheder over for dem, der har behov derfor. Det ville skabe positivt perspektiv for kriminalforsorgen og alle dens ansatte modsat det negative, der opnås nu. Specielt må det i in-

ternational målestok næsten uhørt omfattende omfang af varetægts- og isolationsfængsling her i landet ændres meget voldsomt. Straffesystemet bør i det hele taget omlægges, så man i videst mulig udstrækning søger udsoning mellem forbrydere og ofre. Sanktioner må tilsigte forebyggelse fremfor cementering af forbryderløbebaner.

Den lange kø af strafafsonere foran fængslerne i dag er muligvis uacceptabel for enkelte, men den er måske prisen for, at vi kan komme videre. Prisen må om nødvendigt betales en vis overgang. Denne kø foran fængslerne skal ganske givet nedbringes, men vejen væk fra den misere bør gå over liberalisering, strafomlægning m. v. og ikke over anstaltudbygning, der i sig selv kan skabe behov for endnu større kapacitetsudbygninger i fængselsvæsenet. Det er givet, at det er lettest at tænke på bare at udbygge i traditionelle baner og at lægge mursten oven på mursten i bestående fængselsanstalter i det omfang, hvor deres kapacitet ikke rækker til i forhold til dem, der står i kø. Men det er også givet, at der er et alvorligt behov for meget hurtigt at beslutte sig for et ganske andet udspil over for det kolossale problem, der i virkeligheden vedrører meget, meget større menneskelig fornedrelse end ret mange andre samfundsproblemer.

Der er virkelig grund til at sadle om og til at gøre det her og nu, hvor der findes en konkret lejlighed i anledning af spørgsmålet om, hvorvidt vi skal skabe 500 flere eller 500 færre afsoningspladser. Det er givet, at disse pladser kan undværes, hvis der bliver givet de administrative myndigheder besked om det.

Askjær Jørgensen (FP):

SF får jo nok ikke sit dagsordensforslag vedtaget, og det ender nok med, at aktstykket bliver liggende i finansudvalget, og at det skal afgøres dér. Dér vil vi blive nødt til at stemme imod det pågældende aktstykke. Det vil vi gøre ud fra den betragtning, at det er urimeligt at straffe samfundet, fordi der er nogle, der har overtrådt samfundets love. Det ville være at straffe samfundet, hvis samfundet skulle af med disse 9 mill. kr., eller hvor stor udgiften nu er.

Vi må finde frem til en måde at behandle de medborgere på, der på en eller anden må-

[Askjær Jørgensen]

de overtræder lovene, så de ikke kommer til at ligge samfundet økonomisk til byrde både på den ene og den anden måde. Først ved udgiften til driften af fængsler og næstefter ved, at de mere eller mindre bliver ødelagt som mennesker af disse ophold i fængslerne. Det gjorde et ret kraftigt indtryk på mig i sommer, da finansudvalget besøgte et par af vore fængsler. Det er min faste overbevisning, at det er en forkert måde at straffe folk på, når de overtræder samfundets love, og det er bevæggrunden til, at jeg ikke i finansudvalget kan stemme for det pågældende aktstykke. Naturligvis er det uacceptabelt med en pukkel på 7.000, der venter på at få lov til at afsone en straf, men man må finde en anden løsning. Det er klart, at f. eks. spritbilister må have nogle store økonomiske straffe, altså store bøder, i stedet for at de skal ind og belaste samfundet med hæfte osv.

Det er helt relevant, at man får denne debat, og jeg vil gå så langt som til at sige, at jeg er enig med hr. Wilhjelm i de bemærkninger, han startede med ved debatten her i dag.

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

I anledning af de sidste bemærkninger, hr. Askjær Jørgensen kom med, vil jeg sige, at det kan jo blive ganske interessant for de historieskribere, der skal prøve at finde ud af, hvad fremskridtspartiet egentlig mener. Hvad vil de egentlig, når det drejer sig om kriminalitet og kriminalitetsbekæmpelse? Jeg har hørt nogle debatter i tinget i den korte tid, jeg har været her, og i dag er forvirringen efter min opfattelse ved at være total med hensyn til, hvad fremskridtspartiet egentlig vil. Men det vender vi jo nok tilbage til.

Jeg vil gerne starte med at sige til fru Birgith Mogensen, som stillede mig det spørgsmål, hvorfor kriminaliteten faldt i 1975-76, at det er jeg desværre ikke i stand til at svare på. Jeg ved, at der er foretaget i hvert fald en enkelt videnskabelig undersøgelse, hvor man ville forsøge på at vurdere, hvad der egentlig var årsagerne til det. Min erindring siger mig, at undersøgelsen endte i, at det var vanskeligt at sige, hvad der var årsagen til det. Jeg mener at kunne huske, at man ikke kunne henføre det til den økonomiske situation, som den var i samfundet på det tidspunkt, men derudover er det min erindring, at man

egentlig ikke var i stand til at forklare, hvorfor kriminaliteten faldt i den periode.

Hr. Bernhard Baunsgaard rejser et par spørgsmål, som jeg ikke rigtig føler mig påklædt til at gå ind i en diskussion om i dag. Det er spørgsmålet om anvendelsen af varetægtsfængsel og spørgsmålet om anvendelsen af isolation. Det kræver nok, at jeg har et lidt andet materiale med i forbindelse med diskussionen end det, jeg har haft med i dag, og at jeg, om jeg så må sige, har læst lidt bedre på min lektie, end jeg har haft lejlighed til det på det punkt.

Jeg vil gerne sige om spørgsmålet varetægtsfængsling, at de seneste tal, der er kommet frem om antallet af varetægtsfængslede, viser en svag stigning, men de viser samtidig, at den andel af de varetægtsfængslede, som er sigtet for grove narkotikaforbrydelser, er kraftigt stigende. Jeg mener at kunne huske, at det er det, der er hovedbegrundelsen for, at vi har denne stigning i antallet af varetægtsfængslinger. Men som hr. Bernhard Baunsgaard og andre, der har interesseret sig for det spørgsmål i dag, ved, er vi igen i færd med at undersøge udviklingen i antallet af varetægtsfængslinger og få vurderet, hvilke årsager der kan være, hvis udviklingen fortsat går i en retning, der ikke er rigtig. Jeg er ikke i stand til i dag at give nye oplysninger, senere oplysninger, end dem, jeg har givet sidste gang, jeg var til samråd om sagen i retsudvalget.

Hr. Bernhard Baunsgaard spørger også, om ikke vi kan undgå en del af straffene, og spørger, om der er yderligere initiativer på vej med hensyn til kriminalpræventivt arbejde. Det vil nok være uforståeligt af mig at sige det så præcist, at det ligesom forudskikker, at der i løbet af meget kort tid kommer et præcist oplæg med penge på, men jeg kan sige til hr. Bernhard Baunsgaard og til andre, der har spurgt om den side af sagen, at jeg bestemt ikke har glemt det vigtige kriminalpræventive arbejde.

Der gøres i øjeblikket nogle meget interessante og – så vidt jeg kan vurdere det – lovende forsøg i en række større provinsbyer, som, hvis de holder, hvad de lover, bør medføre, at man udvider disse forsøgsområder betydeligt. Der er meget, der tyder på, at det samarbejde, man dér har fået med de kommunale myndigheder af forskellig art, giver gode præventive resultater, og så vidt jeg kan

[Justitsministeren]

forstå, giver det også med hensyn til »kriminaliteten«, altså antallet af straffelovsovertrædelser og påtaler af forskellig art, temmelig hurtigt virkninger i retning af, at belastningen af retssystemet, for nu at bruge det tekniske udtryk, temmelig hurtigt viser sig at blive mindre. Så jeg følger med stor interesse de undersøgelser og de forsøg, der gøres i en række provinsbyer, og er forberedt på, at det må koste yderligere henvendelser til finansudvalget. Jeg er klar over, at jeg skal søge at finde kompenserende besparelser, men all right, vi får se.

Jeg vil også godt erindre om, at der er et initiativ på vej, der også på den lange sigt kan lette lidt på dette område, nemlig en forøget forebyggende indsats imod alkoholmisbrug. Det har virkninger ind på det område, vi diskuterer i dag, det kan ikke undgås, men de store virkninger i form af øjeblikkelige resultater kan man desværre ikke vente af en sådan langsigtet indsats.

Jeg vil gerne sige til hr. Wilhjelms, at jeg har bestemt ikke til hensigt at opretholde kapaciteten i fængselsvæsenet én dag længere, end det er nødvendigt. Jeg føler, at vi er i en akut, vanskelig situation, og det er det og det alene, der er begrundelsen for, at aktstykket er fremsendt.

Så siger hr. Wilhjelms, at tallene viser, at antallet af domme ikke er stigende. Det er rigtigt, at udviklingen dér er moderat, det er fuldstændig sandt, men et stigende antal af de domme, der falder i disse år, er domme for grove narkoforbrydelser, og det medfører, at presset på fængselsvæsenet er stigende. Det er ikke alene forklaringen, men det er medvirkende dertil.

Hr. Hagen Hagensen spørger mig sammen med andre, hvor stort antallet af dømte spiritusbilister, der venter på afsoning, er. Det var ved den seneste tælling omkring 4.800, og hvis de havde en afsoningstid svarende til den gennemsnitlige, så er det klart, at man ved en indsats af en eller anden art kunne få en meget kraftig virkning på presset på fængselsvæsenets kapacitet, men de har i gennemsnit en dom, der er relativt lille, og derfor er den lettelse, det ville give, relativt begrænset.

Jeg vil gerne orientere finansudvalget om de overvejelser, der er gjort i den anledning. Jeg vil også gerne orientere retsudvalget om det. Jeg tror, det vil føre for vidt i dag, hvis jeg indlader mig på en redegørelse for de

synspunkter og de problemer, der er forbundet med på den måde at skaffe et bidrag til en dæmpning af presset på fængselsvæsenet. At det indgår i overvejelserne, skal hr. Hagensen og fru Birgith Mogensen og andre, der har spurgt til det, ikke være i tvivl om, men det er nok også rigtigst af mig at sige, at de muligheder, der ligger deri, er indregnet i de beregninger, der ligger til grund for aktstykket. Det vil jeg gerne redegøre nærmere for ved en mere passende lejlighed.

Jeg vil dernæst sige til fru Nathalie Lind, at jeg accepterer det synspunkt, at venstre ikke mener, de i øjeblikket har tilstrækkelige oplysninger til at kunne sige ja til en forsøgsordning. Jeg er i færd med at skaffe de yderligere oplysninger, der er bedt om. Jeg håber meget, at de vil vise sig at være så tilfredsstillende, at det store flertal i folketinget kan gå ind for, at vi starter den forsøgsordning, som jeg og en række ordførere har givet udtryk for er vigtig, og jeg synes egentlig personlig, at vi bør vise den dristighed, der skal til for at sætte noget i gang, selv om der måske på et eller andet punkt kan være tvivl om ordningen, sådan som den ser ud i det øjeblik, vi sætter den i gang.

Jeg har også lagt mærke til fru Nathalie Linds, hr. Hagen Hagensen og hr. Bernhard Baunsgaards bemærkninger om, at det formentlig vil være rigtigt at lade sagen debatteres i folketinget. Jeg har gjort opmærksom på, at så vidt jeg kan se, kan forsøgsordningen sættes i gang uden en lovændring, men jeg er helt indforstået med, at sagen bliver debatteret i folketinget, inden en forsøgsordning sættes i gang. Jeg skal gerne give den redegørelse, som kan danne baggrund for en debat og for en udtalelse fra folketingets partier i sagen.

Når fru Ebba Strange redegør for, hvad SFs bud er på en løsning af det kapacitetsproblem, som fængselsvæsenet står over for i øjeblikket, så kunne jeg godt have lyst til at gå ind i en vurdering af de forslag, der er stillet. Jeg vil dog nøjes med ved denne lejlighed at gøre det lidt generelt.

Jeg er stødt på mange forslag i de sidste måneder, f. eks. om at benåde for de og de overtrædelser. Jeg tror ikke, benådningsinstituttet nogen sinde har været tænkt anvendt sådan, at man på grund af kapacitetsproblemer generelt fritager for afsoning for bestemte typer af forbrydelser. Jeg tror, vi risikerer

[Justitsministeren]

at skabe betydelig aversion og betydelig berettiget utilfredshed på grund af den forskelsbehandling, det vil føles som for en masse mennesker, der ikke var så heldige at komme med i benådningstrømmen.

På tilsvarende måde frygter jeg, at hvis vi på grund af kapacitetsproblematikken, uden at det ses og vurderes i en større sammenhæng, f. eks. siger: slip nogle af de indsatte ud af fængslerne tidligere, end de bliver i dag, så kommer en sådan anvendelse af den prøveløsladelsesinstitution, vi har, også til at virke som noget, der ikke er særlig velovervejet, og som kan give anledning til berettiget kritik. Jeg vil gerne ved en anden lejlighed i retsudvalget eller i finansudvalget, hvad der nu falder rigtigst i denne sag, diskutere de ting og redegøre for de synspunkter og vurderinger, der ligger til grund for det resultat, jeg har måttet ende med med hensyn til foreøgelsen af kapaciteten.

Dernæst siger fru Ebba Strange, at udviklingstendensen i kriminalpolitikken er negativ. Jeg kan notere ét negativt skridt, det har vi diskuteret tidligere i dag, og det er det med den stærkere kontrol, de stærkere indgreb, der er på vej over for indsatte og besøgende i fængslerne. Det bryder jeg mig ikke om, men som jeg sagde under den tidligere debat, så anser jeg det for at være en nødvendighed. Det er det eneste skridt i mere restriktiv retning, jeg kan konstatere.

Så blev jeg spurgt af fru Ebba Strange, om jeg var i stand til at sige, hvordan domspraksis i ensartede tilfælde har udviklet sig. Fru Ebba Strange var så venlig at sige, at det kunne jeg sikkert ikke svare på på stående fod, og det må jeg give ret i, det kan jeg ikke. Jeg er ikke sikker på, at der er talmateriale, der umiddelbart er tilgængeligt, og som kan give mig mulighed for et hurtigt svar.

Så vil jeg gerne kommentere de bemærkninger, der er faldet fra hr. Hagen Hagensen og hr. Bernhard Baunsgaard om, at en eventuel forsøgsordning med hensyn til samfundstjeneste ikke alene bør foregå i København. Jeg har sagt det i min indledning, og jeg vil gerne sige det endnu tydeligere: jeg er enig med de to talere, der har sagt det. Det bør ikke alene foregå i København, og vi er i færd med at undersøge, hvilke andre områder eller hvilket andet område der kan anvendes i denne forbindelse. Det er rart med alsidige erfaringer i en sag af denne art.

Jeg vil gerne sige til sidst, at jeg kan i og for sig godt dele det synspunkt, der er blevet givet udtryk for flere steder fra, nemlig at debatten om alternativer til frihedsstraf, om resocialisering og afsoningsvirkninger osv., måske nok kan virke lidt skæv, når den foregår foranlediget af et aktstykke med det indhold, som dette aktstykke har. Det kan jeg godt være enig i. Men jeg har alligevel for mit eget vedkommende fundet, at det var en god anledning til at diskutere på et mere principielt plan. Jeg vil gerne sige, at uanset at jeg langt fra er enig i alle de indlæg, der er kommet, og alle de synspunkter, der er kommet, så har de for det altovervejende flertals vedkommende været præget af en meget saglig og meget indgående vurdering af den problematik, vi står over for. Det synes jeg kun der er grund til at være taknemlig for.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Inden jeg giver ordet til ordføreren for forespørgerne, vil jeg gerne – også af hensyn til overvejelserne af, om vi skal holde en pause nu – vide, hvilke af ordførerne der ønsker ordet. (Ophold). To korte bemærkninger, tak.

Ebba Strange (SF):

Jeg skal takke for debatten. Jeg kan forstå på formanden, at den ikke bliver så vældig lang nu. Jeg skal heller ikke gøre mine slutord så mange.

Jeg synes generelt, at det har været godt, at vi har fået den sag herved. Jeg kan ligesom hr. Askjær Jørgensen godt høre, hvor det går henad, og jeg kan godt høre, at den sag såmænd nok ryger igennem finansudvalget, og så står vi altså dér med de 400 ekstra fængselspladser. Men jeg synes alligevel, det er vigtigt, at vi har fået sagt de ting, som vi har haft lejlighed til.

Jeg synes, det har været en deprimerende debat. Jeg synes egentlig, det er fantastisk at sidde og høre den ene ordfører efter den anden, fra socialdemokratiske, radikale og liberale partier, stå og være enige med hinanden om, at det kun – nej, så stærkt har de vel ikke sagt det, men at det ikke gavner at sætte folk i fængsel, at det snarere skader dem, og at deres erklærede politik er, at vi skal undgå at sætte så mange i fængsel, som vi gør, og så alligevel med et pennestrøg bevilge 100

[Ebba Strange]

mill. kr. til en forøgelse af fængselskapaciteten. Jeg synes, det er fantastisk, at man kan arbejde så fjernt fra det, man påstår er ens principper.

Jeg er enig med hr. Wilhjelm og hr. Brydsholt, som han citerede, i, at der er en tendens til, at institutioner er svære at komme af med igen. Jeg håber selvfølgelig meget, at justitsministeren får ret i, at om en 3-4 år er de fængselspladser, vi åbner nu, tomme igen. Jeg vil meget bede justitsministeren om til den tid at sørge for at få revet noget af det gamle møg ned, der står i Nyborg og i Vridsløselille og de andre steder, for når først det er revet ned, så er det sværere at få også et sådant folketings tilsagn om at åbne pladser igen, og så kan det være, vi får bedre held næste gang.

Ministeren siger i sine slutord:

»Det er regeringens erklærede politik, at man skal begrænse anvendelsen af frihedsstraffe så meget som muligt, så langt som det er foreneligt med retsopfattelsen i det danske samfund og med den stigning, der er i visse former for grov og hård kriminalitet. Det er regeringens politik, at man bør forebygge fremfor at straffe.«

Det kunne have været morsomt at få en beregning på, hvor meget forebyggende arbejde man kunne lave blandt den danske ungdom for de 100 mill. kr., som nu skal bruges til at åbne fængselspladser for.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg ville sætte pris på, om fru Ebba Strange citerede mig, uden at det var helt løserevet fra den sammenhæng, hvori jeg fremsatte mine udtalelser.

Jeg sagde udtrykkeligt, at fordi vi ikke tror på fængselsstraf, støtter vi ethvert forsøg på alternative straffeformer, men indtil da er vi nødt til at fortsætte med det, vi har.

Måtte jeg derefter lige minde justitsministeren om, at jeg stillede et klart spørgsmål om, hvorvidt justitsministeren agtede at gribe ind mod det omfang, som isolation har i fængslerne. Hvis justitsministeren foretrækker det, er jeg tilfreds med, at dette spørgsmål senere bliver taget op i retsudvalget. Jeg ser, at justitsministeren nikker. Så kan vi tage det op dér og spare tiden i aften.

(Kort bemærkning).

Wilhjelm (VS):

Selvfølgelig kan vi ikke med det gældende kriminalitetsbegreb afskaffe frihedsstraf fra den ene dag til den anden. Men kriminalitetsniveauet er så lavt her i landet, at man snarere burde gå den vej at tilpasse straffesammerne til afsoningskapaciteten, vel at mærke naturligvis en tilpasning uden overbelægning, uden isolationer, der er begrundet i manglende praktiske muligheder for at op hæve dem, når domstolene siger det, uden at man tilsidesætter personalets velbegrundede uddannelseskra v osv., og uden at man tilsidesætter f. eks. udgangsretten o. lign., begrundet i personalemangel. Det kunne lade sig gøre, og løsningen er et mindre belæg, gerne ned til de 2.000, som var nævnt som en af de mulige målsætninger for det alternative udvalg, men som der end ikke blev skitseret forslag til.

Det eneste, jeg synes jeg har hørt fra ministeren, når det drejer sig om at lade eksperimenterne gælde allerede for pukkelen eller allerede for de indsatte, er, at der jo ville komme indvendinger fra dem, der ikke fik tilbuddet.

Jeg synes, det er et meget tyndt argument, for ministeren er positivt stemt for en forsøgsordning, der kun skal gælde i et par geografiske områder her i landet. Ja men det vil da give anledning til præcis det samme mishag og indvendinger om, at det ikke er et tilbud, som alle fik.

Jeg er enig i, at der må laves de forsøgsordninger, men jeg kan ikke se, at der er nogen som helst forskel i begrundelsen for at lave forsøgsordninger ved de fremtidige domme i et begrænset område af landet og af hensyn til pukkelen og for at undgå denne udbygning at lade forsøgsordningen omfatte pukkelen og måske kategorier af de allerede indsatte. Der er ingen som helst forskel i, at nogle kan føle sig forbigået, fordi de ikke får det tilbud, som andre får.

Hermed sluttede forhandlingen.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Der er fremsat et forslag om motiveret dagsorden af fru Ebba Strange, og da der er kommet nogle til stede her i salen, der ikke har overværet hele forhandlingen, skal jeg

[Anden næstformand]

læse forslaget om motiveret dagsorden op. Det lyder:

»Idet folketinget pålægger justitsministeren at trække aktstykke nr. 20 tilbage fra finansudvalget og i stedet nedbringe belægget i fængslerne,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Da der henvises til et aktstykke og formentlig ikke alle kender samtlige aktstykker, skal jeg gøre opmærksom på, at det er en ansøgning fra justitsministeren om at udvide afsoningsanstaltens cellekapacitet med ca. 400 pladser og i forbindelse dermed oprette 176 stillinger; af andre grunde skulle oprettes 75 fængselsbetjentstillinger.

Det er således det forslag om motiveret dagsorden, der er stillet af fru Ebba Strange.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Ebba Strange (SF) (se foran) forkastedes, idet 31 stemte for, 87 imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Arentoft* har meddelt mig, at han som følge af udsendelse i offentligt hverv ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 18. november samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Kommunaludvalget (5/11 80):

Udtræder: Bundgaard Nielsen (V)

Ny stedf.: Houbak (V)

Kulturudvalget (5/11 80):

Udtræder: Bundgaard Nielsen (V)

Ny stedf.: Houbak (V)

Miljø- og planlægningsudvalget (5/11 80):

Udtræder: Bundgaard Nielsen (V)

Nyt medl.: Houbak (V)

Uddannelsesudvalget (5/11 80):

Udtræder: Bundgaard Nielsen (V)

Nyt medl.: Houbak (V)

Det energipolitiske udvalg (6/11 80):

Udtræder: Birte Weiss (S)

Nyt medl.: Ervin Jensen (S)

Udenrigsudvalget (6/11 80):

Udtræder: Blendstrup (S)

Nyt medl.: Kelm-Hansen (S)

Kulturudvalget (6/11 80):

Udtræder: Blendstrup (S)

Nyt medl.: Kelm-Hansen (S)

Det udenrigspolitiske nævn (6/11 80):

Udtræder: Blendstrup (S)

Nyt medl.: Kelm-Hansen (S)

Markedsudvalget (6/11 80):

Udtræder: Blendstrup (S)

Nyt medl.: Kelm-Hansen (S)

Erhvervsudvalget (6/11 80):

Udtræder: Erlendsson (FP)

Nyt medl.: Arentoft (FP)

Erhvervsudvalget (6/11 80):

Udtræder: Tangsig Christensen (KF)

Nyt medl.: Kjelgaard (KF)

Udenrigsudvalget (6/11 80):

Udtræder: Tangsig Christensen (KF)

Nyt medl.: Kjelgaard (KF)

Valutaudvalget (6/11 80):

Udtræder: Tangsig Christensen (KF)

Nyt medl.: Kjelgaard (KF)

Landbrugs- og fiskeriudvalget (6/11 80):

Udtræder: Tangsig Christensen (KF)

Ny stedf.: Kjelgaard (KF)

Skatte- og afgiftsudvalget (6/11 80):

Udtræder: Tangsig Christensen (KF)

Ny stedf.: Kjelgaard (KF)

Erhvervsudvalget (6/11 80):

Udtræder: Jes Lunde (SF)

Ny stedf.: Bjørn Poulsen (SF)

[Anden næstformand]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 7. november 1980, kl. 10.00. den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 19.05

Angående dagsordenen skal jeg henvise til _____